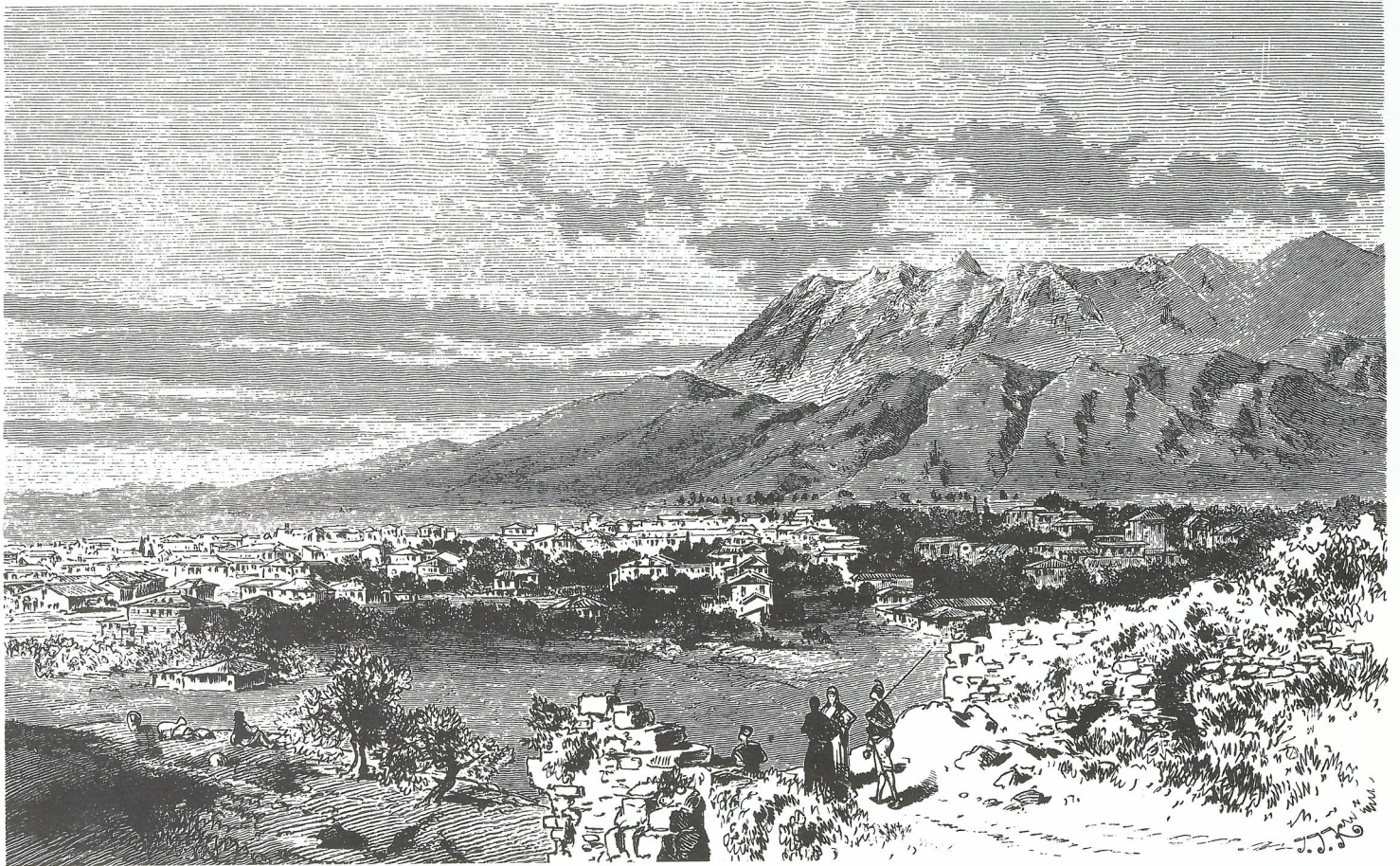

*Με αφορμή το πρόσφατο
συνέδριο στη Σπάρτη με
θέμα “Νέες πόλεις πάνω σε παλιές”*

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ
ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ICOMOS

ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Χάρτα ιστορικών πόλεων, χάρτα πολιτιστικού τουρισμού, χάρτα ιστορικών κήπων, χάρτα παραδοσιακών οικισμών, χάρτα αυθεντικότητας... μια σειρά από εξειδικευμένα κείμενα, εξειδικευμένες "χάρτες" που το ICOMOS επεξεργάζεται και συντάσσει τα τελευταία χρόνια, κείμενα εξειδικευμένα και όχι γενικόλογα ή γενικών προθέσεων.

Απέχουν πολύ σήμερα από μια διανοούμενη διάθεση για επιστημονική φλυαρία και κοινοτυπία.

Η προστασία της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής μας κληρονομιάς, η αναστήλωση των μνημείων της, η ανάδειξη και αποκατάστασή της, ξεπέρασαν

σήμερα τη φάση του ερασιτεχνισμού και των συναισθηματικών επιλογών και προσωπικών απαιτήσεων. Εισήλθαν στη Δεύτερη Γενιά της, όπου ειδικοί διατυπώνουν τις θέσεις τους πάνω στο γίνεσθαι αυτής της προσπάθειας, συγκεκριμένα και με σαφήνεια. Τι πρέπει να κάνουμε, πως πρέπει να το κάνουμε, γιατί πρέπει να το κάνουμε. Προδιαγραφές δηλαδή για τη μεγάλη αυτή υπόθεση που αφορά στο μέλλον του παρελθόντος μας.

Το ICOMOS με μια σειρά από εξειδικευμένα επιστημονικά και ταυτόχρονα μαχόμενα κείμενα προσπαθεί να προδιαγράψει όλα εκείνα που άρχισαν πιο οργανωμένα με τη χάρτα της Βενετίας

το 1964, προσπαθεί να τα καθιερώσει σε παγκόσμιο επίπεδο, απεγκλωβίζοντας τη συζήτηση και τις προτάσεις από τα επίκεντρα του παλαιού κόσμου.

Το ελληνικό τμήμα του διεθνούς συμβουλίου μνημείων και τοποθεσιών (ICOMOS) έχει πρόθεση να προσαρμόσει στα ελληνικά δεδομένα τον διεθνή αυτόν προβληματισμό συνεχίζοντας τη συζήτηση. Η μετάφραση και η παρουσίαση των διεθνών εξειδικευμένων κειμένων δεν είναι απλώς χρήσιμη. Μας ανοίγει παράλληλα τον επιστημονικό ορίζοντα της παγκόσμιας οπτικής που σέβεται την τοπική αυτοτέ-

λεια της κουλτούρας.

Το ελληνικό τμήμα του ICOMOS, με την ευκαιρία των τελευταίων του συνεδρίων, μετέφρασε και δημοσίευσε τη χάρτα των ιστορικών πόλεων (ΑΡΤΑ 1990), τη χάρτα πολιτιστικού τουρισμού (ΑΘΗΝΑ 1993) και τις κατευθύνσεις για την εκπαίδευση (ΑΘΗΝΑ 1994). Θεωρούμε ότι η συλλογή όλων των κειμένων αυτών σ' ένα τεύχος, είναι αναγκαίο εργαλείο για όλους εκείνους που δίνουν καθημερινά την μεγάλη μάχη του πολιτισμού και της προστασίας του.

Νίκος Αγγιαντώνης
Πρόεδρος Ελληνικού Τμήματος
ICOMOS

Ο ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο. Η συντήρηση των μνημείων έχει σαν πρωταρχική απαίτηση τη συνεχή και μόνιμη φροντίδα για τη διατήρησή τους. Τα μνημεία ενός τόπου είναι μέρος της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Βενετία. Μια ιστορική πόλη, ένα ζωντανό μνημειακό σύνολο, που χρειάζεται τις συντονισμένες φροντίδες των ειδικών, για να διασωθεί και για τις επόμενες γενιές.

Το κείμενο αυτό ψηφίστηκε από το δεύτερο Διεθνές Συνέδριο των Αρχιτεκτόνων και των Τεχνικών των Ιστορικών Μνημείων που έγινε στη Βενετία στις 25-31 Μαΐου 1964.

Ορισμοί

1. Η έννοια ενός ιστορικού μνημείου δεν καλύπτει μόνο το μεμονωμένο αρχιτεκτονικό έργο αλλά και την αστική ή αγροτική τοποθεσία που μαρτυρεί έναν ιδιαίτερο πολιτισμό, μια ενδεικτική εξέλιξη ή ένα ιστορικό γεγονός. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις μεγάλες δημιουργίες αλλά και για τα ταπεινά έργα που με τον καιρό απέκτησαν πολιτισμική σημασία.
2. Η συντήρηση και η αποκατάσταση των μνημείων αποτελεί έναν επιστημονικό κλάδο ο οποίος πρέπει να αποτελείται στη συνεργασία όλων των επιστημών και όλων των τεχνών που μπορούν να συνεισφέρουν στη μελέτη και τη διάσωση της μνημειακής κληρονομιάς.
3. Η συντήρηση και η αποκατάσταση των μνημείων αποσκοπούν να τα διασώσουν τόσο σαν έργα τέχνης όσο και σαν ιστορικές μαρτυρίες.

Συντήρηση

4. Η συντήρηση των μνημείων έχει

σαν πρωταρχική απαίτηση τη συνεχή και μόνιμη φροντίδα για τη διατήρησή τους.

5. Η συντήρηση των μνημείων ευνοείται πάντοτε από την καταλληλότητά τους να χρησιμοποιηθούν για κάποιο σκοπό ωφέλιμο στην κοινωνία. Μια τέτοια χρησιμοποίηση είναι βέβαια επιθυμητή, αλλά δεν πρέπει να αλλάζει τη διάρθρωση ή τη διακόσμηση των κτιρίων. Οι διαρρυθμίσεις που επιβάλλει η αλλαγή της λειτουργίας τους (από νέες χρήσεις) πρέπει να αντιμετωπίζονται και ενδεχομένως να επιτρέπονται μέσα σ' αυτά τα όρια.

6. Η συντήρηση ενός μνημείου συνεπάγεται τη συντήρηση του άμεσου περιβάλλοντός του, στην κλίμακά του. Αν το παραδοσιακό πλαίσιο δεν έχει εξαφανισθεί, έχουμε καθήκον να το διατηρήσουμε αλλά και ταυτόχρονα να αποκλείσουμε κάθε προσθήκη, κάθε κατεδάφιση και κάθε αλλαγή που θα μπορούσε να αλλάξει τις σχέσεις των όγκων και των χρωμάτων.

7. Το μνημείο είναι αναπόσπαστο από την ιστορική στιγμή που αντιπροσωπεύει και από τον χώρο όπου είναι τοποθετημένο. Επομένως η μετακίνηση του όλου ή τμήματος ενός μνημείου μπορεί να γίνει παραδεκτή μόνον αν επιβάλλεται από την ανάγκη διασώσεώς του, ή δικαιολογείται από

λόγους μεγάλης εθνικής ή διεθνούς σημασίας.

8. Τα γλυπτικά, ζωγραφικά ή διακοσμητικά στοιχεία, που είναι αναπόσπαστα δεμένα με το μνημείο, δεν μπορούν να διαχωρισθούν παρά μόνον αν το μέτρο αυτό είναι η μοναδική διέξοδος για να εξασφαλιστεί η διάσωσή τους.

Αποκατάσταση και αναστήλωση

9. Η διαδικασία της αποκατάστασης είναι μια επέμβαση υψηλής εξειδικεύσεως που επιβάλλεται να γίνεται κατ' εξαίρεση. Έχει σαν στόχο να διατηρήσει και να αποκαλύψει τις αισθητικές και ιστορικές αξίες του μνημείου και βασίζεται στον σεβασμό προ την αρχική του υπόσταση και τα αυθεντικά του στοιχεία. Σταματάει στο σημείο που αρχίζουν να υπάρχουν υποθέσεις. Πέρα από αυτό το σημείο, οποιαδήποτε εργασία που ενδεχομένως θα θεωρηθεί απαραίτητη για αισθητικούς ή τεχνικούς λόγους, θα πρέπει να διαχωρίζεται από την (αρχική) αρχιτεκτονική σύνθεση και να φέρνει τη σφραγίδα της εποχής μας. Σ' όλες τις περιπτώσεις η αρχαιολογική μελέτη θα προηγείται της αποκαταστάσεως και θα την ακολουθεί.

10. Όταν οι παραδοσιακές τεχνικές αποδεικνύονται ανεπαρκείς,

η στερέωση ενός μνημείου μπορεί να εξασφαλιστεί με την προσφυγή σ' όλες τις σύγχρονες τεχνικές συντηρήσεως και κατασκευές, που η αποτελεσματικότητά τους θα έχει αποδειχθεί από τα επιστημονικά δεδομένα και τις οποίες θα εγγυάται η πείρα της εφαρμογής τους.

11. Οι αξιολογικές προσθήκες όλων των εποχών στη σημερινή υπόσταση ενός μνημείου πρέπει να γίνουν σεβαστές, γιατί σκοπός της αποκαταστάσεώς του δεν είναι η ενόπτια του αρχικού του ρυθμού. Όταν ένα κτίριο φέρνει υπερκείμενες φάσεις διαφόρων εποχών, η επαναφορά στην αρχική του κατάσταση δεν δικαιολογείται παρά μόνο κατ' εξαίρεση. Αν, δηλαδή, τα στοιχεία που θα αφαιρεθούν έχουν πολύ μικρή σημασία και η σύνθεση που θα αποκαλυφθεί είναι μεγάλης ιστορικής, αρχαιολογικής ή αισθητικής αξίας κι ακόμη αν η κατάσταση της διατήρησεως του μνημείου κριθεί αρκετά ικανοποιητική. Η κρίση σχεπικά με την αξιολόγηση των μεταγενέστερων στοιχείων και η απόφαση για την απόληψή τους, δεν θα πρέπει να εξαρτώνται μόνον από το άτομο που ανέλαβε τη μελέτη του έργου.

12. Τα στοιχεία που προορίζονται να αντικαταστήσουν τμήματα του μνημείου που έχουν καταστραφεί, πρέπει να ενσωματώνονται αρμο-

Φισκάρδο Κεφαλονιάς. Το παραδοσιακό κτίριο Τσελέντη του 19ου αιώνα, αναστηλωμένο από τον Ε.Ο.Τ. Η νέα χρήση του στον Ξενώνα, εντάχθηκε αρμονικά στο παραδοσιακό κέλυφος. (Αρχιτ. Α. Αντύπας και Α. Χατζηδάκης 1980 - φ. Ε.Ο.Τ.).

νικά στο σύνολο, αλλά και να διακρίνονται από τα αυθεντικά μέρη, έτσι ώστε να μην πλαστογραφούνται τα καλλιτεχνικά και ιστορικά τεκμήρια του κτιρίου.

13. Οι προσθήκες δεν μπορεί να γίνουν ανεκτές παρά μόνον αν σέβονται όλα τα ενδιαφέροντα μέρη του κτιρίου, το παραδοσιακό του πλαίσιο, την ισορροπία της συνθέσεώς του και τις σχέσεις του με τον περιβάλλοντα χώρο.

Μνημειακά σύνολα

14. Τα μνημειακά σύνολα πρέπει να γίνουν αντικείμενο ειδικών φροντιδών για να διασωθεί η ακεραιότητά τους και να εξασφαλισθεί η εξυγιανσή τους, η διαρρύθμισή και η αξιοποίησή τους. Οι εργασίες για τη συντή-

ρηση και την αποκατάστασή τους, πρέπει να εμπνέονται από τις αρχές που διατυπώνονται στα προηγούμενα άρθρα.

Ανασκαφές

15. Οι ανασκαφές πρέπει να γίνονται σύμφωνα με επιστημονικούς κανόνες και καθώς ορίζουν οι "συστάσεις για τους διεθνείς όρους που πρέπει να εφαρμόζονται στις αρχαιολογικές ανασκαφές" τις οποίες υιοθέτησε η UNESCO το 1956. Επιβάλλεται να γίνεται διευθέτηση των ερειπίων και να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για τη συντήρησή και τη μόνιμη προστασία των αρχιτεκτονικών στοιχείων και των ευρημάτων. Εξάλλου, θα είναι ευ-

πρόσδεκτη κάθε πρωτοβουλία που θα διευκολύνει την κατανόηση του μνημείου χωρίς να παραμορφώνει τη σημασία του. Ωστόσο, κάθε εργασία ανακατασκευής θα πρέπει να αποκλείεται εκ των προτέρων. Μόνον η αναστήλωση μπορεί να αντιμετωπισθεί, δηλαδή η ανασύνθεση μελών που σώθηκαν αλλά έχουν μετακινηθεί. Οι συμπληρώσεις όμως θα είναι πάντα αναγνωρίσιμες και θα αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο που απαιτείται για να εξασφαλισθούν οι συνθήκες συντηρήσεως του μνημείου και να αποκατασταθεί η μορφολογική του συνέχεια.

Τεκμηρίωση και δημοσιεύσεις

16. Οι εργασίες συντηρήσεως,

αποκαταστάσεως και ανασκαφής θα πρέπει να βασίζονται σε εξακριβωμένη τεκμηρίωση, δηλαδή σε αναλυτικές και κριτικές εκθέσεις, εικονογραφημένες με σχέδια και φωτογραφίες. Όλες οι φάσεις των εργασιών για την απάλειψη νεώτερων στοιχείων, τη στερέωση, την ανασύνθεση και την ένταξη νέων (στοιχείων), καθώς και όλα τα τεχνικά και μορφολογικά στοιχεία που θα εξακριβώνονται κατά τη διάρκεια των εργασιών, θα πρέπει να καταγράφονται λεπτομερειακά. Αυτή η τεκμηρίωση θα κατατίθεται στα αρχεία ενός δημόσιου Ιδρύματος και θα είναι προσίτη στους ερευνητές. Συστιόταται η δημοσίευσή τους.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Το κείμενο αυτό εγκρίθηκε από 1000 περίπου συνέδρους από 25 ευρωπαϊκές χώρες που συμμετείχαν στο συνέδριο που οργανώθηκε στο Άμστερνταμ από το Συμβούλιο της Ευρώπης, 21-24 Οκτωβρίου 1975, με την ευκαιρία του Έτους Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς.

Απευθύνεται σε κυβερνήσεις, σε διεθνείς οργανισμούς και σε τοπικούς φορείς αλλά και στο κοινό γενικά, αναγνωρίζοντας τον σπουδαίο ρόλο της εκπαίδευσης αλλά και των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την συνειδητοποίηση των προβλημάτων της προστασίας και παράδοσης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από την κοινή γνώμη.

Το Συνέδριο του Άμστερνταμ, το σημαντικότερο γεγονός του Έτους Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς 1975, με αντιπροσώπους από όλα τα μέρη της Ευρώπης, αποδέχεται ολόψυχα τον Χάρτη της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η ανεπανάληπτη αρχιτεκτονική της Ευρώπης είναι κοινή κληρονομιά όλων των λαών της και διακηρύσσει την πρόθεση των κρατών-μελών να συνεργαστούν μεταξύ τους και με άλλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για την προστασία της.

Το Συνέδριο διακηρύσσει επίσης ότι η ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική κληρονομιά είναι αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς ολόκληρου του κόσμου και επισημαίνει με μεγάλη

Άμστερνταμ. Οι ιστορικές πόλεις αποτελούν ένα ζωντανό ιστορικό ντοκουμέντο, εκφράζοντας τις αξίες των παραδοσιακών αστικών πολιτισμών.

ικανοποίηση την ανάληψη αμοιβαίας υποχρέωσης για την προώθηση της συνεργασίας και των ανταλλαγών στον πολιτιστικό τομέα, όπως διατυπώνεται στην Τελική Απόφαση του Συνεδρίου για Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη που υιοθετήθηκε στο Ελσίνκι τον Ιούλιο αυτού του χρόνου. Το Συνέδριο, σπριζόμενο στις παραπάνω διαπιστώσεις, τονίζει τις ακόλουθες βασικές αρχές:

α) Εκτός από την ανεκτίμητη πολιτιστική αξία της, η ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική κληρονομιά βοηθάει τους λαούς της Ευρώπης να συνειδητοποιήσουν την κοινή τους ιστορία και την κοινή τους μοίρα. Γι' αυτό, η διατήρησή της είναι θέμα ζωτικής σημασίας.

β) Η αρχιτεκτονική κληρονομιά περιλαμβάνει όχι μόνο μεμονωμένα κτίρια εξαιρετικής ποιότη-

τας και το άμεσο περιβάλλον τους, αλλά επίσης ολόκληρες πόλεις ή χωριά Ιστορικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

γ) Εφόσον οι θησαυροί αυτοί είναι κοινή κληρονομιά όλων των λαών της Ευρώπης, όλα τα κράτη μαζί είναι υπεύθυνα για την προστασία τους από τους αυξανόμενους κινδύνους που τους απειλούν - εγκατάλειψη και φθορά, καταδράσεις, νέες κατασκευές ασυμβίβαστες με το περιβάλλον και υπερβολική κίνηση τροχοφόρων.

δ) Η αρχιτεκτονική διατήρηση δεν πρέπει να θεωρείται δευτερεύον ζήτημα, αλλά βασικός στόχος του σχεδιασμού των πόλεων και της υπαίθρου.

ε) Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, που παίρνουν τις πιο σημαντικές αποφάσεις σχεδιασμού, είναι ιδιαίτερα υπεύθυνοι για την προστασία της αρχιτεκτο-

νικής κληρονομιάς και πρέπει να αλληλοβοηθούνται με την ανταλλαγή ιδεών και πληροφοριών.

στ) Η αποκατάσταση παλαιών περιοχών πρέπει να αντιμετωπίζεται και να εκτελείται με τέτοιον τρόπο ώστε να εξασφαλίζει, όπου είναι δυνατόν, τη μικρότερη αλλαγή στην κοινωνική σύνθεση των κατοίκων. Όλα τα κοινωνικά στρώματα θα πρέπει να συμμετέχουν στα οφέλη από τις αναστηλώσεις που χρηματοδοτεί το δημόσιο.

ζ) Τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα πρέπει να ενισχυθούν και να γίνουν αποτελεσματικότερα σε όλες τις χώρες.

η) Για την αντιμετώπιση του κόστους της αναστήλωσης, προσαρμογής και διατήρησης κτιρίων και περιοχών αρχιτεκτονικού ή Ιστορικού ενδιαφέροντος, πρέπει να χορηγείται επαρκής οικονομική βοήθεια στους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και παράλληλα να εξασφαλίζονται οικονομικές ενισχύσεις και φορολογικές απαλλαγές για τους Ιδιώτες-Ιδιοκτήτες.

θ) Η αρχιτεκτονική κληρονομιά θα διατηρηθεί μόνο αν εκμηθεθεί από το κοινωνικό σύνολο και ιδιαίτερα από τη νεώτερη γενιά. Γι' αυτό τα μορφωτικά προγράμματα για όλες τις ηλικίες πρέπει να δίνουν περισσότερη έμφαση σ' αυτό το θέμα.

ι) Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι ανεξάρτητοι οργανισμοί - διεθνείς, εθνικοί και τοπικοί - που βοηθούν στην αφύπνιση του ενδιαφέροντος του κοινωνικού συνόλου.

ια) Εφόσον τα καινούργια κτίρια

της εποχής μας θα είναι η κληρονομιά του αύριο, πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια ώστε η σύγχρονη αρχιτεκτονική να είναι υψηλής ποιότητας.

Έχοντας υπόψη τη διαπίστωση της Επιτροπής των Υπουργών στον Ευρωπαϊκό Χάρτη της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, ότι αποτελεί καθήκον του Συμβουλίου της Ευρώπης να εξασφαλίσει την επιδίωξη κοινής πολιτικής με πνεύμα αλληλεγγύης από τα κράτη-μέλη, είναι σημαντικό να εκδίδονται περιοδικές εκθέσεις για την πρόοδο της αρχιτεκτονικής διατήρησης σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες με τρόπο που να προωθείται η ανταλλαγή εμπειρίας.

Το Συνέδριο κάνει έκκληση στις κυβερνήσεις, στα κοινοβούλια, στα πνευματικά και πολιτιστικά ιδρύματα, στους επαγγελματικούς συλλόγους, στους εμπορικούς, βιομηχανικούς και ανεξάρτητους συλλόγους, και σε όλους τους πολίτες να υποστηρίξουν με θέρμη τους στόχους αυτής της Διακήρυξης και να κάνουν ό,τι μπορούν για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή της.

Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί να διατηρηθεί η αναντικατάστατη αρχιτεκτονική κληρονομιά της Ευρώπης, για τη βελτίωση της ζωής των λαών της τώρα και στο μέλλον.

Με αφορμή τις συζητήσεις που έγιναν, το Συνέδριο υποβάλλει πιο κάτω τα συμπεράσματα και τις συστάσεις του.

Αν δεν εφαρμοστεί επειγόντως μια καινούρια πολιτική για την προστασία και την ολοκληρωμένη διατήρηση, η κοινωνία μας θα βρεθεί σύντομα υποχρεωμένη να παραιτηθεί από την κληρονομιά των κτιρίων και των περιοχών που αποτελούν το παραδοσιακό της περιβάλλον. Η προστασία είναι απαραίτητη σήμερα για τις ιστορικές πόλεις, τα παλαιά τμήματα των πόλεων, τις κωμοπόλεις και τα χωριά με παραδοσιακό χαρακτήρα, καθώς επίσης και για τα ιστορικά πάρκα και κήπους. Η διατήρηση αυτών των αρχιτεκτονικών συνόλων μπορεί να βοηθήσει μόνο σε μια πλατιά προοπτική, που θα περιλαμβάνει όλα τα κτίρια πολιτιστικής αξίας, από τα μεγαλύτερα μέχρι τα πιο ταπεινά - χωρίς να ξεχνάμε τα σύγχρονα - μαζί με τον περιγυρό τους. Αυτή η γενική προστασία θα συμπληρώσει την τμηματική προστασία των μεμονωμένων και απομονωμένων μνημείων και περιοχών.

Η σημασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και οι λόγοι για τη διατήρησή της έχουν γίνει τώρα

Φισκάργο Κεφαλονιάς. Διατηρεί ανέπαφα δείγματα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Επτανήσου (φ. Ε.Ο.Τ.).

Οία Σαντορίνης. Η ποικιλία των αρχιτεκτονικών μορφών δίνει μια σπάνια πλαστικότητα.

Οία Σαντορίνης. Η συντήρηση ενός μνημείου συνεπάγεται τη συντήρηση του άμεσου περιβάλλοντός του στην κλιμακά του.

περισσότερο εμφανείς. Είναι γνωστό πως η εξασφάλιση της ιστορικής συνέχειας του περιβάλλοντος είναι απαραίτητη αν θέλουμε να διατηρήσουμε ή να δημιουργήσουμε χώρους που θα βοηθήσουν τα άτομα να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να αισθάνονται ασφαλή παρά τις απότομες κοινωνικές αλλαγές. Ένας

καινούριος τύπος πολεοδομίας προσπαθεί να ξαναδημιουργήσει τους περικλειστούς χώρους, τις ανθρώπινες διαστάσεις, την αλληλοδιείσδυση των λειτουργιών και την κοινωνική και πολιτιστική ποικιλία που χαρακτήριζαν τον αστικό ιστό των παλαιών πόλεων. Αλλά έχει επίσης διατυπωθεί ότι η διάσωση των αρχαίων κτιρίων

βοηθάει στην εξοικονόμηση των πόρων και την καταπολέμηση της σπατάλης, ζητήματα πολύ σημαντικά για τη σημερινή κοινωνία. Έχει αποδειχθεί ότι στα ιστορικά κτίρια μπορούν να προσδοθούν νέες λειτουργίες που να αντιστοιχούν στις ανάγκες της σύγχρονης ζωής.

Ακόμη, η διατήρηση χρειάζεται καλλιτέχνες και ιδιαίτερα ειδικευμένους τεχνίτες των οποίων οι δεξιότητες και οι γνώσεις πρέπει να διατηρηθούν ζωντανές και να διαδοθούν. Τέλος, η ανάπλαση των υπάρχουσών κατοικιών βοηθάει στον έλεγχο του σφαιρισμού της αγροτικής γης και στην αποφυγή, ή την αισθητή μείωση, των μετακινήσεων του πληθυσμού - ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα που προκύπτει από την πολιτική της διατήρησης.

Αν και, για όλους αυτούς τους λόγους, η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, επιβάλλεται σήμερα περισσότερο από άλλοτε, χρειάζεται ωστόσο να τοποθετηθεί σε σταθερές και διαρκείς βάσεις. Πρέπει συνάκολουθα να γίνει αντικείμενο βασικής έρευνας και στοιχείο όλων των προγραμμάτων εκπαίδευσης και πολιτιστικής ανάπτυξης.

Η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς: ένας από τους σημαντικότερους στόχους του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς πρέπει να ενταχθεί στον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, αντί να αντιμετωπίζεται σαν ένα δευτερεύον ζήτημα ή σαν κάτι που απαιτεί παρεμβάσεις εδώ κι εκεί, όπως τόσο συχνά συνέβαινε στο πρόσφατο παρελθόν. Γι' αυτό είναι απαραίτητος ένας συνεχής διάλογος μεταξύ αυτών που ασχολούνται με τη διατήρηση και των υπεύθυνων για τον σχεδιασμό.

Οι πολεοδόμοι οφείλουν να παραδεχθούν ότι όλες οι περιοχές δεν είναι ίδιες και γι' αυτό πρέπει να αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Η διαπίστωση των απαιτήσεων των αισθητικών και πολιτιστικών αξιών της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς πρέπει να οδηγήσει στην υιοθέτηση καθορισμένων στόχων και κανόνων σχεδιασμού για τα παλαιά αρχιτεκτονικά σύνολα.

Δεν είναι αρκετό απλώς να εφαρμόζουμε, χωρίς να συντονίζουμε, τους κοινούς πολεοδομικούς κανονισμούς και τους ειδι-

κούς κανόνες για την προστασία των ιστορικών κτιρίων.

Για να γίνει δυνατή η "ολοκληρωμένη διατήρηση" είναι απαραίτητος ένας λεπτομερής κατάλογος των κτιρίων, των αρχιτεκτονικών συνόλων και των περιοχών με οροθετημένες τις ζώνες προστασίας. Αυτός ο κατάλογος πρέπει να κυκλοφορήσει ευρύτατα, ιδιαίτερα στους φορείς της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης, και στις δημόσιες αρχές που έχουν την ευθύνη του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, για να επιστήσει την προσοχή τους στα κτίρια και τις περιοχές που αξίζει να διατηρηθούν.

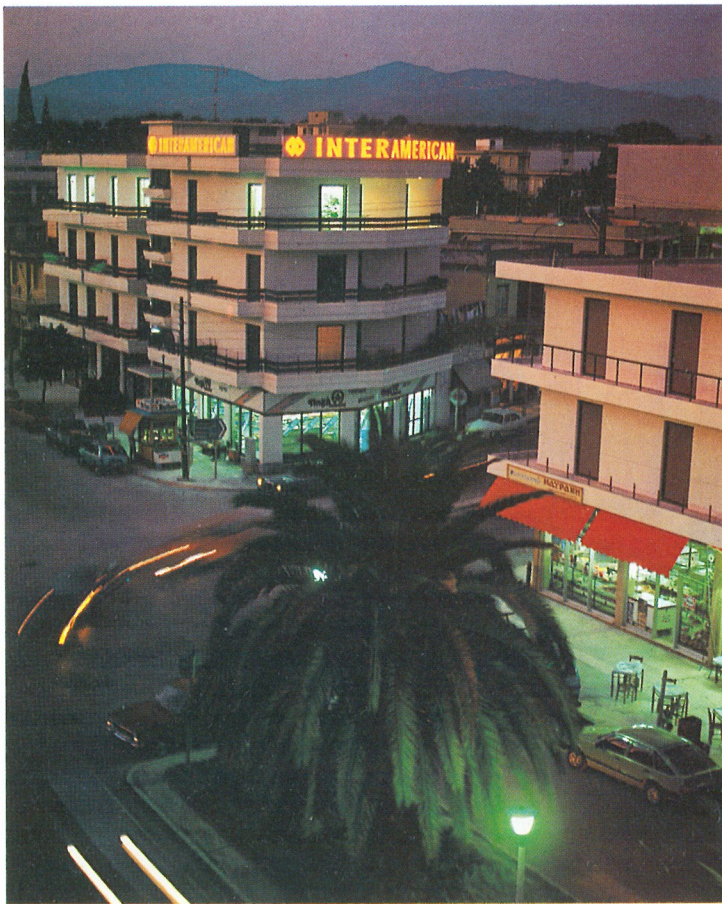
Ένας τέτοιος κατάλογος θα αποτελέσει τη ρεαλιστική βάση για τη διατήρηση, σαν ένας ουσιαστικός ποιοτικός συντελεστής στη διαχείριση του χώρου.

Η πολιτική περιφερειακού σχεδιασμού πρέπει να περιλαμβάνει τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και να συντελεί σ' αυτή. Ιδιαίτερα, μπορεί να αναπτύξει νέες δραστηριότητες στις οικονομικά φθίνουσες περιοχές για να ελεγχθεί η μείωση του πληθυσμού και να σταματήσει η κατάρρευση των παλαιών κτιρίων.

Επιπλέον, οι αποφάσεις για την ανάπτυξη περιφερειακών αστικών περιοχών μπορεί να παίρνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να ασκείται λιγότερη πίεση στις παλαιές γειτονιές· σ' αυτή την περίπτωση η πολιτική μεταφορών και απασχόλησης, μαζί με μια καλύτερη κατανομή των κεντρικών σημείων της αστικής δραστηριότητας, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Η πλήρης ανάπτυξη μιας συνεχούς πολιτικής διατήρησης απαιτεί μια σημαντική αποκέντρωση, καθώς επίσης και φροντίδα για τις τοπικές κουλτούρες. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχουν υπεύθυνοι για τη διατήρηση σε όλα τα επίπεδα (κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό) όπου παίρνονται οι αποφάσεις σχεδιασμού. Εντούτοις, η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς δεν πρέπει να είναι μόνο θέμα των ειδικών. Είναι απαραίτητη η υποστήριξη της κοινής γνώμης. Ο πληθυσμός, με βάση την πλήρη και αντικειμενική πληροφόρηση, πρέπει να παίρνει ενεργό μέρος σε κάθε στάδιο των εργασιών, από την κατάρτιση καταλόγων ως την προετοιμασία αποφάσεων.

Τέλος, η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς πρέπει να αποτελέσει στοιχείο μιας νέας

Σπάρτη. Σημερινή εικόνα. Η ολοκληρωμένη διατήρηση προϋποθέτει την ευθύνη των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και τη συμμετοχή των πολιτών. Το μέλλον δεν μπορεί και δεν πρέπει να κτίζεται σε βάρος του παρελθόντος.

μακροπρόθεσμης αντιμετώπισης, η οποία θα δώσει την πρόποση σημασία σε κριτήρια ποιότητας και σωστών αναλογιών και θα κάνει δυνατή, από τώρα και στο εξής, την απόρριψη επιλογών και στόχων που συχνά καθορίζονται από βραχυπρόθεσμες θεωρήσεις, από μια στενή τεχνολογική οπτική και γενικά από ξεπερασμένες αντιλήψεις.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση προϋποθέτει την ευθύνη των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και τη συμμετοχή των πολιτών.

Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να έχουν καθορισμένες και εκτεταμένες ευθύνες για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Για την εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης διατήρησης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τη συνέχεια της υφιστάμενης κοινωνικής και φυσικής πραγματικότητας στις αστικές και αγροτικές κοινότητες. Το μέλλον δεν μπορεί και δεν πρέπει να κτίζεται σε βάρος του παρελθόντος.

Για να εφαρμοστεί μια πολιτική που να σέβεται το ανθρωπογενές περιβάλλον με σύνεση, ευαισθησία και οικονομία, οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει:

- α) να χρησιμοποιούν ως βάση τη μελέτη της υφής των αστικών και αγροτικών περιοχών, και συγκεκριμένα τη δομή τους, τις συνθετικές λειτουργίες τους, και τα αρχιτεκτονικά και ογκομετρικά χαρακτηριστικά των δομημένων και ελεύθερων χώρων,
- β) να προσδίδουν στα κτίρια χρήσεις οι οποίες, ενώ θα αντιστοιχούν σε ανάγκες της σύγχρονης ζωής, θα σέβονται τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους και θα εξασφαλίζουν τη διατήρησή τους,
- γ) να έχουν υπόψη τους ότι μακροπρόθεσμες μελέτες πάνω στην ανάπτυξη των κοινοφελών υπηρεσιών (μορφωτικών, διοικητικών, ιατρικών) οδηγούν στο συμπέρασμα πως το υπερβολικό μέγεθος βλάπτει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητά τους,
- δ) να διαθέτουν ένα σημαντικό τμήμα του προϋπολογισμού τους σε μια τέτοια πολιτική. Με αυτή την έννοια, πρέπει να ζητούν από τις κυβερνήσεις τη δημιουργία ταμείων ειδικά για τέτοιους σκοπούς. Οι επιχορηγήσεις και τα δάνεια των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης προς ιδιώτες και διάφορους συλλόγους πρέπει να έχουν στόχο την υποκίνηση του ενεργού ενδιαφέροντός τους και την ανάληψη δεσμευτικών οικονομικών υποχρεώσεων,
- ε) να ορίζουν αντιπροσώπους για την αντιμετώπιση όλων των θε-

μάτων που αφορούν την αρχιτεκτονική κληρονομιά, στ) να ιδρύουν ειδικές υπηρεσίες που θα φέρνουν σε άμεση επαφή τους πιθανούς χρήστες των κτιρίων με τους ιδιοκτήτες τους, ζ) να διευκολύνουν τη δημιουργία και την αποτελεσματική λειτουργία των οργανώσεων που προσφέρουν εθελοντικές υπηρεσίες για τη διατήρηση και την αποκατάσταση.

Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να βελτιώσουν την τεχνική των διαβουλεύσεων τους ώστε να εξακριβώνουν τις γνώμες των ομάδων που ενδιαφέρονται για τα σχέδια διατήρησης και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους αυτές τις γνώμες ήδη από τα πρώτα στάδια του σχεδιασμού. Στην προσπάθειά τους για την πληροφόρηση του κοινωνικού συνόλου, οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να αποφασίζουν δημοσίως, χρησιμοποιώντας μια σαφή και διεθνώς αντιληπτή γλώσσα, ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να μαθαίνουν, να συζητούν και να αξιολογούν τις αποφάσεις. Πρέπει να δημιουργηθούν τόποι συναντήσεων όπου αντιπρόσωποι του κοινωνικού συνόλου θα συζητούν μεταξύ τους.

Με αυτή την έννοια, μέθοδοι όπως δημόσιες συνεδριάσεις, εκθέσεις, σφινγμομετρήσεις της κοινής γνώμης, η χρήση των μαζικών μέσων ενημέρωσης και άλλες κατάλληλοι μέθοδοι πρέπει να γίνουν κοινή πρακτική.

Η εκπαίδευση των νέων στα θέματα του περιβάλλοντος και το ενεργό ενδιαφέρον τους για τα έργα διατήρησης είναι μια από τις σπουδαιότερες κοινωνικές απαιτήσεις.

Προτάσεις ή εναλλακτικές λύσεις που προτείνονται από ομάδες ή άτομα πρέπει να θεωρούνται σημαντική συμβολή στον σχεδιασμό.

Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να ωφεληθούν σημαντικά από την αντιπαράθεση των εμπειριών τους. Πρέπει επομένως να υπάρχει συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών και ιδεών με κάθε δυνατό τρόπο.

Μια πολιτική ολοκληρωμένης διατήρησης μπορεί να πετύχει μόνο όταν ληφθούν υπόψη οι κοινωνικοί παράγοντες

Η πολιτική της διατήρησης σημαίνει επίσης την ένταξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην κοινωνική ζωή.

Η αξιολόγηση για τη διατήρηση των κτιρίων δεν πρέπει να γί-

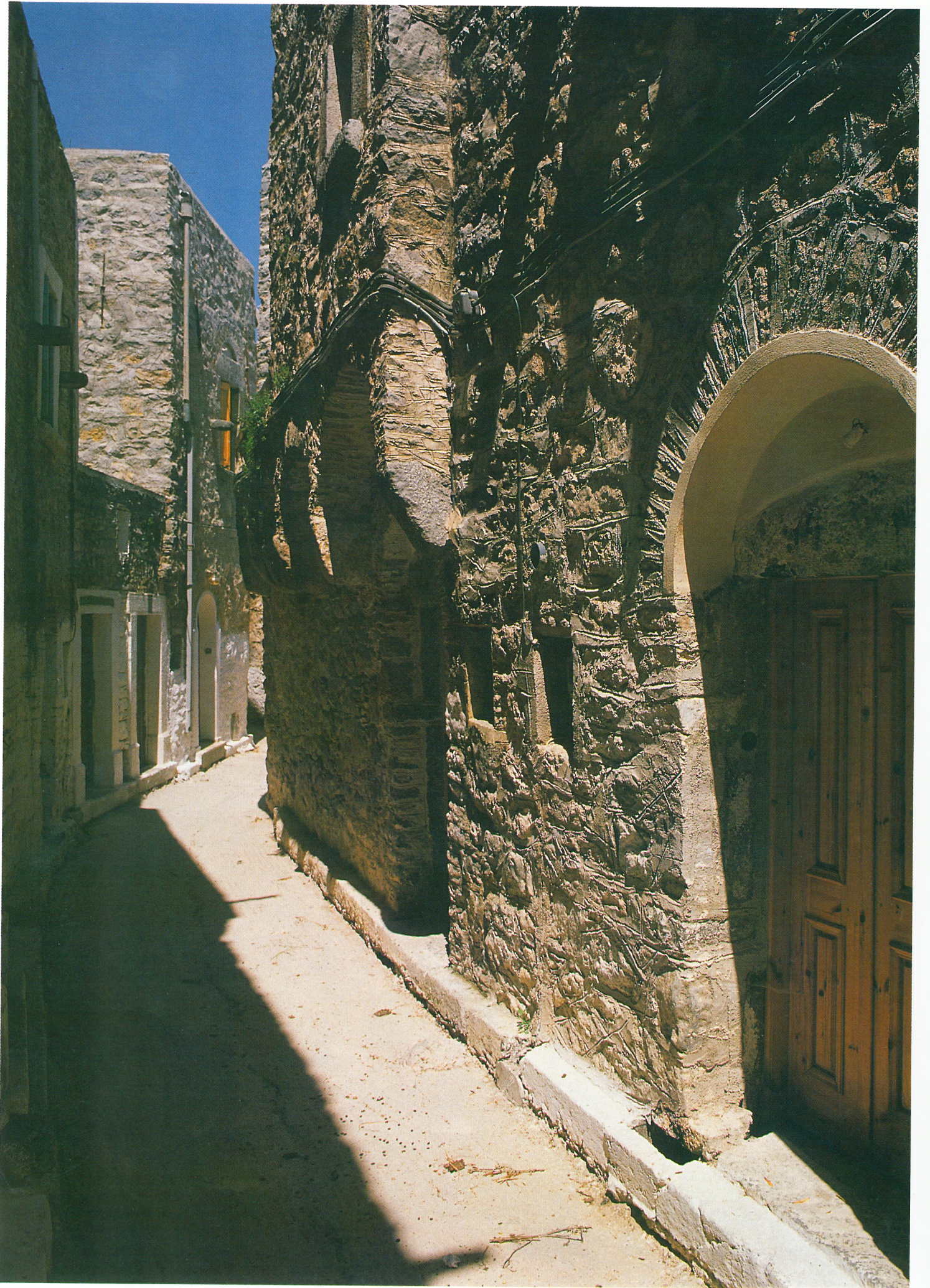

Βυζίτσα Πηλίου. Το ξυλόγλυπτο ταβάνι στο καλοκαιρινό δωμάτιο του 2ου ορόφου, στο αρχοντικό Καραγιαννόπουλου, μετά τη συντήρησή του (φ. Ε.Ο.Τ.).

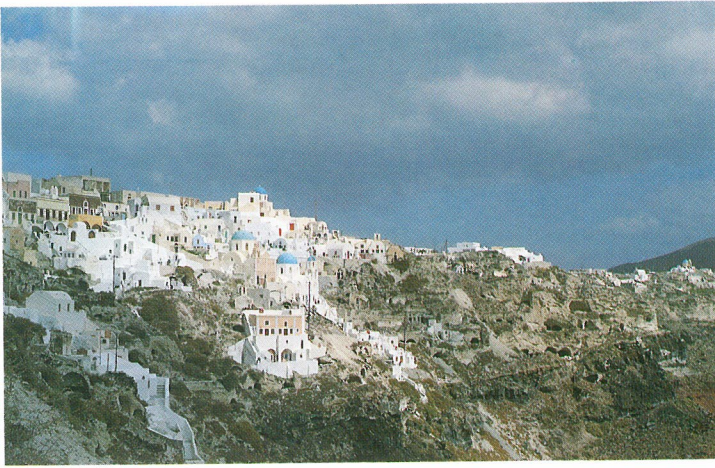

Βυζίτσα Πηλίου. Το εσωτερικό του καλοκαιρινού δωματίου του δευτέρου ορόφου στο αρχοντικό Καραγιαννόπουλου, χαρακτηριστικό δείγμα της Πηλιορείτικης αρχιτεκτονικής του 18ου αιώνα, μετά την αναστήλωσή και διαμόρφωσή του σε ξενώνα στα πλαίσια του Ε.Ο.Τ.

(Αρχιτ. Μ. Μαρκάτου 1988 - φ. Ε.Ο.Τ.).

Μεστά Χίου. Χαρακτηριστικός δρόμος του οχυρωμένου οικισμού που χτίστηκε στα τέλη του 14ου και στις αρχές του 15ου αιώνα, προκειμένου να προστατευθούν οι καλλιεργητές της μαστίχας από τους πειρατές. Σημαντικό δείγμα αρχιτεκτονικής που πρέπει να προστατευθεί.

Οία Σαντορίνης. Ένα σημαντικό δείγμα της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς μετά τις αναστηλώσεις από τον Ε.Ο.Τ. αλλά και από τους ιδιώτες, που αφορούν αποκατάσταση ολόκληρων περιοχών.

Οία Σαντορίνης. Η έννοια ενός ιστορικού μνημείου καλύπτει και τα ταπεινά έργα που απέκτησαν πολιτιστική σημασία.

νεται με βάση μόνο την πολιτιστική αξία τους αλλά και την αξία χρήσης τους. Τα κοινωνικά προβλήματα της ολοκληρωμένης διατήρησης μπορούν να τεθούν σωστά μόνο με την ταυτόχρονη αναφορά και στις δύο αυτές κλίμακες αξιών.

Η αποκατάσταση ενός αρχιτεκτονικού συνόλου, που αποτελεί μέρος της κληρονομιάς, δεν είναι απαραίτητα δαπανηρότερη από την κατασκευή ενός καινούργιου κτιρίου πάνω στην υπάρχουσα υποδομή ή ακόμη από την ανέγερση ενός καινούργιου συγκροτήματος σε μίαν όχι ακόμη αναπτυγμένη περιοχή. Γι' αυτό, όταν γίνεται η σύγκριση του κόστους των τριών αυτών λύσεων, που οι κοινωνικές τους συνέπειες είναι τελείως διαφορετικές, είναι σημαντικό να μην παραβλέπεται το κοινωνικό κόστος. Αυτά αφορούν όχι μόνο τους ιδιοκτήτες και τους ενοικιαστές, αλλά και τους τεχνίτες, τους εμπόρους και τους τοπικούς κατασκευαστές οικοδομών που διατηρούν την περιοχική ζωντανή.

Για να αποφευχθεί η ανεξέλεγκτη λειτουργία των νόμων της αγοράς σε περιοχές αναστήλωσης και αποκατάστασης, που έχει σαν αποτέλεσμα την αδυναμία των κατοίκων να πληρώνουν τα υψηλά ενοίκια που τους επιβάλλονται, οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να επεμβαίνουν για να μειώσουν την επιδραση των οικονομικών παραγόντων, όπως κάνουν πάντα στις περιπτώσεις κατοικιών χαμηλού κόστους.

Οι οικονομικές παρεμβάσεις πρέπει να έχουν σκοπό την αποκατάσταση μιας ισορροπίας μεταξύ επιδοτήσεων για συντήρηση στους ιδιοκτήτες, σε συνδυασμό με τον καθορισμό ανωτάτων ορίων στα ενοίκια, και στεγαστικών επιδομάτων στους ενοικιαστές για τη μερική ή ολική κάλυψη της διαφοράς μεταξύ των παλαιών

και των νέων ενοικίων.

Για να μπορέσει ο πληθυσμός να πάρει ενεργό μέρος στην κατάρτιση προγραμμάτων, πρέπει να του δοθούν τα απαραίτητα στοιχεία για να κατανοήσει την κατάσταση, από τη μια μεριά με την επεξήγηση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής αξίας των κτιρίων που πρέπει να διατηρηθούν, κι από την άλλη με επαρκή πληροφόρηση για τη μόνιμη και προσωρινή επαναστέγασή.

Η συμμετοχή αυτή είναι πολύ σημαντική γιατί δεν υπάρχει θέμα αναστήλωσης μερικών προνομιακών κτιρίων μόνο αλλά αποκατάστασης ολόκληρων περιοχών.

Ο πρακτικός αυτός τρόπος αφύπνισης του ενδιαφέροντος του πληθυσμού για τις πολιτιστικές αξίες θα έχει σημαντικά κοινωνικά οφέλη.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση απαιτεί την αναπροσαρμογή νομοθετικών και διοικητικών μέτρων

Επειδή η έννοια της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς έχει βαθμιαία επεκταθεί από το μεμονωμένο ιατρικό κτίριο στα αστικά και αγροτικά αρχιτεκτονικά σύνολα, και σε χπομένες μαρτυρίες πρόσφατων περιόδων, η πλήρης αναμόρφωση της νομοθεσίας, σε συνδυασμό με μίαν αύξηση των διοικητικών μέσων, αποτελεί προϋπόθεση κάθε αποτελεσματικής δράσης.

Η αναμόρφωση αυτή πρέπει να διέπεται από την ανάγκη συντονισμού της νομοθεσίας για την περιφερειακή ανάπτυξη με τη νομοθεσία για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Η τελευταία πρέπει να δώσει έναν καινούριο ορισμό της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των σκοπών της ολοκληρωμένης διατήρησης. Επίσης πρέπει να λάβει

ιδιαίτερα μέτρα για ειδικές διαδικασίες σε σχέση με:

- α) την επισήμανση και την οροθέτηση των αρχιτεκτονικών συνόλων,
- β) τη χαρτογράφηση των περιμετρικών ζωνών προστασίας και τον καθορισμό των περιορισμών χρήσης που θα επιβληθούν σ' αυτές για λόγους δημόσιας ωφέλειας,
- γ) την προετοιμασία σχεδίων ολοκληρωμένης διατήρησης και την ένταξη των προβλεπόμενων μέτρων στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης,
- δ) την έγκριση των μελετών και την εξουσιοδότηση για την προώθηση των εργασιών.

Επίσης, η απαραίτητη νομοθεσία πρέπει να θεσπιστεί έτσι ώστε:

- α) να εξασφαλίζει μίαν ισόρροπη κατανομή των χρηματικών πόρων στην αποκατάσταση και την ανάπτυξη αντίστοιχα,
- β) να παρέχει στους πολίτες που αποφασίζουν να αποκαταστήσουν ένα παλιό κτίριο, τουλάχιστον τις ίδιες οικονομικές ευκολίες με αυτές που παρέχονται για νέες κατασκευές,
- γ) να αναθεωρήσει το σύστημα της κρατικής οικονομικής βοήθειας σύμφωνα με τη νέα πολιτική ολοκληρωμένης διατήρησης.

Η εφαρμογή των οικοδομικών κανονισμών πρέπει να είναι κατά το δυνατό χαλαρή όταν πρόκειται να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες της ολοκληρωμένης διατήρησης.

Για να αυξηθεί το λειτουργικό δυναμικό των υπηρεσιών, είναι απαραίτητο να αναθεωρηθεί η δομή της διοίκησης ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα υπεύθυνα για την πολιτιστική κληρονομιά τμήματα θα είναι οργανωμένα κατάλληλα σε όλα τα επίπεδα και ότι θα έχουν στη διάθεσή τους επαρκές ειδικευμένο προσωπικό, καθώς και τα απαραίτητα επιστημονικά, τεχνικά και οικονομικά μέσα.

Τα τμήματα αυτά πρέπει να

βοηθούν τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, να συνεργάζονται με τα γραφεία περιφερειακής ανάπτυξης και να βρίσκονται σε συνεχή επαφή με δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση απαιτεί κατάλληλα μέσα χρηματοδότησης

Είναι δύσκολο να οριστεί μια πολιτική χρηματοδότησης που να εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες ή να αξιολογηθούν οι συνέπειες των διαφορετικών μέτρων που εντάσσονται στη διαδικασία σχεδιασμού, λόγω των αμοιβαίων επιπτώσεών τους.

Επιπλέον, η διαδικασία αυτή καθεαυτή ρυθμίζεται από εξωτερικούς παράγοντες που προκύπτουν από τη σημερινή δομή της κοινωνίας.

Εναπόκειται επομένως στο κάθε κράτος να επινοήσει τις δικές του μεθόδους και τα δικά του όργανα χρηματοδότησης.

Μπορούμε, ωστόσο, να πούμε με βεβαιότητα ότι δεν υπάρχει σχεδόν καμία χώρα στην Ευρώπη που να διαθέτει επαρκή χρηματικά μέσα για τη διατήρηση.

Είναι επίσης προφανές ότι καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν έχει ακόμη επινοήσει τον ιδανικό διοικητικό μηχανισμό για την αντιμετώπιση των οικονομικών αναγκών μίας πολιτικής ολοκληρωμένης διατήρησης. Για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων της ολοκληρωμένης διατήρησης, είναι σημαντικό - και αυτό είναι ένας αποφασιστικός παράγοντας - να θεσπιστεί νομοθεσία σύμφωνα με την οποία τα νέα κτίρια θα υπόκεινται σε ορισμένους περιορισμούς, όσον αφορά τον όγκο και τις διαστάσεις τους (ύψος, συντελεστής εκμετάλλευσης κ.λπ.) για να βρίσκονται σε αρμονία με το περιβάλλον τους.

Οι πολεοδομικοί κανονισμοί

πρέπει να αποθαρρύνουν την αύξηση της πυκνότητας και να προωθούν την αποκατάσταση περισσότερο από την ανοικοδόμηση.

Πρέπει να επινοηθούν μέθοδοι για να εκτιμηθεί το επιπλέον κόστος που δημιουργείται από τις ανάγκες των προγραμμάτων διατήρησης. Όπου είναι δυνατό, πρέπει να εξασφαλίζεται επαρκής χρηματοδότηση στους ιδιοκτήτες που είναι υποχρεωμένοι να εκτελέσουν το έργο της αναστήλωσης, ώστε να αντιμετωπίζουν το επιπλέον κόστος - ούτε περισσότερη, ούτε λιγότερη.

Αν τα κριτήρια του επιπλέον κόστους γίνονται αποδεκτά, θα έπρεπε βέβαια να ληφθεί πρόνοια ώστε το όφελος να μην ελαττώνεται με τη φορολογία.

Η ίδια αρχή πρέπει να εφαρμοστεί για την αποκατάσταση ερειπωμένων συνόλων ιστορικού ή αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος. Αυτό θα βοηθούσε στην αποκατάσταση της κοινωνικής ισορροπίας.

Οι οικονομικές διευκολύνσεις και οι φορολογικές παραχωρήσεις που ισχύουν για νέα κτίρια, πρέπει να παρέχονται, στην ίδια αναλογία, για τη διατήρηση και συντήρηση των παλαιών κτιρίων, αφού αφαιρεθεί, βέβαια, κάθε αποζημίωση που ίσως έχει δοθεί για το επιπλέον κόστος.

Οι αρχές πρέπει να ιδρύσουν Άνανεούμενα Ταμεία (Revolving Funds) ή να ενθαρρύνουν την ίδρυσή τους, παρέχοντας στους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης

ή σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς τα αναγκαία κεφάλαια. Αυτό μπορεί να εφαρμοστεί ιδιαίτερα σε περιοχές όπου τέτοια προγράμματα μπορούν μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα να γίνουν αυτοχρηματοδοτούμενα, λόγω της συνεχούς αύξησης της αξίας που προέρχεται από τη μεγάλη ζήτηση για τόσο ελκυστικές ιδιοκτησίες.

Αποτελεί ζωική, ωστόσο, ανάγκη να ενθαρρύνονται όλες οι ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης ιδιαίτερα οι βιομηχανικές. Πολύαριθμες ιδιωτικές πρωτοβουλίες έχουν δείξει τον συνεχή ρόλο που μπορούν να παίξουν σε συνεργασία με τις αρχές, είτε στο εθνικό είτε στο τοπικό επίπεδο.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση απαιτεί την προώθηση μεθόδων, τεχνικής και ειδικευσης για την αναστήλωση και αποκατάσταση

Η μεθοδολογία και η τεχνική της αναστήλωσης και αποκατάστασης των ιστορικών συνόλων πρέπει να διερευνηθούν και να εξελιχθούν.

Η εξειδικευμένη τεχνική που έχει αναπτυχθεί για την αναστήλωση σημαντικών ιστορικών συνόλων πρέπει στο εξής να εφαρμοστεί στο ευρύ φάσμα κτιρίων και συνόλων μικρότερης καλλιτεχνικής αξίας.

Πρέπει να ληφθούν μέτρα για να εξασφαλιστεί η ύπαρξη παρα-

δοσιακών οικοδομικών υλικών και να συνεχιστεί η χρησιμοποίηση παραδοσιακών τρόπων και μεθόδων κατασκευής.

Η διαρκής συντήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς θα απομακρύνει, τελικά, την ανάγκη δαπανηρών εργασιών για την αποκατάστασή της.

Κάθε έργο αποκατάστασης πρέπει να μελετάται διεξοδικά προτού εκτελεστεί. Πρέπει να συγκεντρώνονται πλήρη στοιχεία για τα υλικά και την τεχνική και να γίνεται ανάλυση των δαπανών. Αυτά τα στοιχεία πρέπει να συγκεντρώνονται και να καταχωρίζονται σε κατάλληλα κέντρα.

Νέα υλικά και μέθοδοι κατασκευής μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο αφού εγκριθούν από ανεξάρτητα επιστημονικά ιδρύματα.

Πρέπει να γίνουν έρευνες για την κατάρτιση ενός καταλόγου των μεθόδων και της τεχνικής που χρησιμοποιούνται για τη διατήρηση, και γι' αυτό τον σκοπό πρέπει να δημιουργηθούν επιστημονικά ιδρύματα τα οποία θα συνεργάζονται στενά μεταξύ τους. Ο κατάλογος αυτός πρέπει να κυκλοφορήσει αμέσως και να διανεμηθεί σε όσους ασχολούνται με το θέμα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ώστε να παρακινήσει στην αναμόρφωση των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για αναστήλωση και αποκατάσταση.

Υπάρχει θεμελιακή ανάγκη βελτιωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη δημιουργία

ειδικευμένου προσωπικού. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να είναι ευέλικτα, πολύπλευρα, και να περιλαμβάνουν μαθήματα στους τόπους των έργων για την απόκτηση πρακτικής εμπειρίας.

Η ανταλλαγή, σε διεθνές επίπεδο, γνώσεων, πείρας και εκπαιδευομένων αποτελεί βασικό στοιχείο για την εκπαίδευση του προσωπικού που θα ασχοληθεί με τη διατήρηση.

Αυτό θα βοηθήσει στη δημιουργία της ευρύτερης ομάδας ειδικευμένων πολεοδόμων, αρχιτεκτόνων, τεχνικών και τεχνιτών, που απαιτείται για την προετοιμασία των προγραμμάτων διατήρησης και στη διάσωση και ανάπτυξη της παραδοσιακής τεχνικής που χρησιμοποιείται στις εργασίες αναστηλώσεων, η οποία κινδυνεύει να χαθεί.

Οι ευκαιρίες για εκπαίδευση, οι συνθήκες εργασίας, ο μισθός, η εξασφάλιση απασχόλησης και η κοινωνική προβολή πρέπει να είναι σε επίπεδα αρκετά ελκυστικά ώστε να παρακινήσουν νέους ανθρώπους να ακολουθήσουν και να παραμείνουν σε κλάδους που έχουν σχέση με αναστηλώσεις και αποκαταστάσεις.

Επιπλέον, οι υπεύθυνοι φορείς για τα εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλα τα επίπεδα πρέπει να προσπαθήσουν να προωθήσουν το ενδιαφέρον των νέων ανθρώπων για κλάδους της διατήρησης.

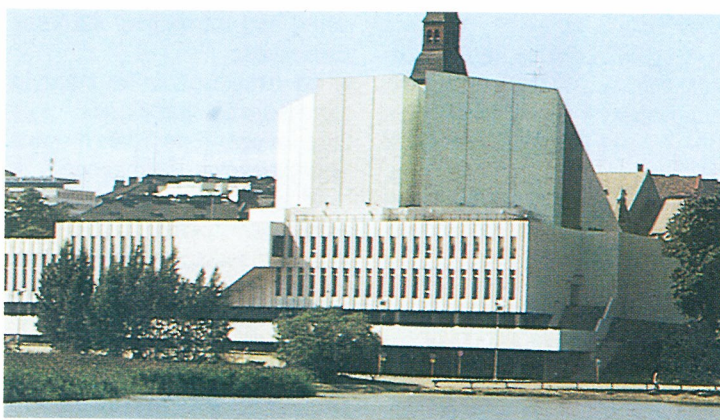
ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ

Στην Τελική Πράξη της Συνδιάσκεψης για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη, που υιοθετήθηκε στο Ελσίνκι το 1975, στο κεφάλαιο 3 "Συνεργασία και ανταλλαγή επί του πολιτιστικού πεδίου" αναφέρονται τα παρακάτω σημεία:

Ανταλλαγές και διάδοση. Να συμβάλλουν στην βελτίωση των δυνατοτήτων ανταλλαγής και τη διάδοση των πολιτιστικών αγαθών δια των καταλλήλων μέσων και ειδικότερα δια:

- της ενθάρρυνσης, με όποιο τρόπο κρίνουν σκόπιμο, στα πλαίσια της πολιτιστικής πολιτικής τους, της ανάπτυξης του ενδιαφέροντος για την πολιτιστική κληρονομιά των άλλων συμμετεχόντων κρατών, με την επίγνωση της αξίας κάθε πολιτισμού.

- Τομείς και Μορφές Συνεργασίας

Ελσίνκι. Τα κράτη της Ευρώπης οφείλουν ν' ανταλλάσουν τις γνώσεις που αναφέρονται στην πολιτιστική πολυμορφία, ώστε να γίνονται κατανοητές και να προστατεύονται οι πολιτιστικές ιδιαιτερότητες.

Να ενθαρρύνουν την αναζήτηση νέων τομέων και μορφών πολιτιστικής συνεργασίας, συμβάλλοντας γι' αυτό το σκοπό, στη σύναψη μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, όποτε κρίνεται αυ-

τό αναγκαίο, των καταλλήλων συμφωνιών και ρυθμίσεων, ώστε μέσα σ' αυτό το πλαίσιο να προάγουν:

- κοινές μελέτες που αφορούν στις πολιτιστικές πολιτικές, ιδιαι-

τερα δε στις κοινωνικές τους πιυκές και στον συσχετισμό τους με τον προγραμματισμό, την πολεοδομία, την εκπαιδευτική πολιτική, την πολιτική του περιβάλλοντος καθώς και με τις πολιτιστικές απόψεις του τουρισμού.

την ανταλλαγή γνώσεων που αναφέρονται στην πολιτιστική πολυμορφία ώστε να συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση από τα ενδιαφερόμενα μέρη αυτής της πολυμορφίας όπου αυτή εμφανίζεται.

- την ανταλλαγή πληροφοριών και όποτε αυτό κρίνεται σκόπιμο, της συναντήσεως εμπειρογνομόνων, την εκπόνηση και την εκτέλεση κοινών προγραμμάτων έρευνας και σχεδίων έρευνας καθώς και την από κοινού αξιολόγησή τους και τη διάδοση των αποτελεσμάτων.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΡΑΝΑΔΑΣ (1985) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η σύμβαση αυτή για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης υπογράφηκε από τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Γρανάδα το 1985 και κυρώθηκε σαν Νόμος του Ελληνικού Κράτους το 1992.

Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφουν την παρούσα Σύμβαση.

Θεωρώντας ότι ο σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι να επιτύχει μια στενότερη σύνδεση ανάμεσα στα μέλη του, με κύριο στόχο να διαφυλάξει και να προωθήσει τα ιδεώδη και τις αρχές, που αποτελούν την κοινή τους κληρονομιά.

Αναγνωρίζοντας ότι η αρχιτεκτονική κληρονομιά αποτελεί μια αναντικατάστατη έκφραση του πλούτου και της ποικιλίας της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης, μια ανεκτίμητη μαρτυρία του παρελθόντος μας και ένα κοινό αγαθό για όλους τους Ευρωπαίους.

Έχοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 19 Δεκεμβρίου 1954, και ιδιαίτερα το πρώτο της άρθρο.

Έχοντας υπόψη τον Ευρωπαϊκό Καταστατικό Χάρτη της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, που υποθετίθηκε από τη Σύνοδο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 26 Σεπτεμβρίου 1975 και την Απόφαση (76) 28, που πάρθηκε στις 14 Απριλίου 1976 και η οποία αφορά στην προσαρμογή των εθνικών νομοθεσιών και κανονισμών, στις απαιτήσεις της διατήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Έχοντας υπόψη τη Σύσταση 880 (1979) της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης, που αφορά στη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Λαμβάνοντας υπόψη τη Σύσταση με αριθμό R (80) 16 της Επιτροπής των Υπουργών των Κρατών Μελών, η οποία αφορά στην εξειδίκευση αρχιτεκτόνων πολεοδόμων, πολιτικών μηχανικών και αρχιτεκτόνων τοπίων, όπως και

Γρανάδα. Ένα ζωντανό ιστορικό μνημείο, ενταγμένο σε προγράμματα πολιτιστικού τουρισμού. Η προστασία της απαιτεί το συντονισμό των διεπιστημονικών μελετών σε ένα σχέδιο προστασίας που θα καθορίζει μια αρμονική σχέση των ιστορικών συνοικιών με την πόλη στο σύνολό της.

τη σύσταση με αριθμό R (81) 13 της Επιτροπής των Υπουργών της 1ης Ιουλίου 1981, η οποία αφορά στις ενέργειες, που θα πρέπει να γίνουν προκειμένου να ευνοηθούν ορισμένα επαγγέλματα του κλάδου της παραδοσιακής χειροτεχνίας, που απειλούνται με εξαφάνιση.

Υπενθυμίζοντας τη σημασία που έχει η μετάδοση ενός συνόλου πολιτιστικών αναφορών στις μελλοντικές γενιές, η βελτίωση του τρόπου ζωής στην πόλη και στην ύπαιθρο και κατά συνέπεια η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των διαφόρων κρατών και περιοχών.

Επιβεβαιώνοντας τη σημασία μιας συμφωνίας για τις βασικές

κατευθύνσεις μιας κοινής πολιτικής, η οποία θα εξασφαλίσει την προστασία και αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Συμφώνησαν τα εξής: **ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**

Άρθρο 1

Στην παρούσα Σύμβαση σαν "αρχιτεκτονική κληρονομιά" θεωρείται ότι περιλαμβάνει τα ακόλουθα ακίνητα αγαθά:

1. Τα μνημεία: κάθε κατασκευή ιδιαίτερα σημαντική λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού της ενδιαφέρο-

ντος, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων ή διακοσμικών στοιχείων, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους.

2. Τα αρχιτεκτονικά σύνολα: ομοιογενή σύνολα αστικών ή αγροτικών κατασκευών, σημαντικών λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού τους ενδιαφέροντος, συναφή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες, που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.

3. Οι τόποι: σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, ενμέρικα, τα οποία αποτελούν εκτάσεις τόσο χαρακτηριστικές και ομοιογενείς, ώστε να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά και

Πατιγίο Ηπείρου. Το αρχοντικό Κωτσουρίδη (1864) αναστηλωμένο και διαμορφωμένο σε ξενώνα από τον Ε.Ο.Τ. Οι εργασίες έγιναν έτσι ώστε να διατηρηθούν με απόλυτο σεβασμό τα μορφολογικά και ιστορικά στοιχεία του κτιρίου. (Αρχιτ. Δ. Καβδαρίας 1984 - φ. Ε.Ο.Τ.).

τα οποία είναι σημαντικά λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού και τεχνικού τους ενδιαφέροντος.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Άρθρο 2

Για τον ακριβή προσδιορισμό των μνημείων αρχιτεκτονικών συνόλων και τόπων, που πρόκειται να προστατευθούν, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να προχωρήσει στην καταγραφή τους και σε περίπτωση απειλής των σχετικών αγαθών, να ετοιμάσει το συντομότερο, την κατάλληλη γι' αυτά τεκμηρίωση.

ΝΟΜΙΜΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Άρθρο 3

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται:

1. να καθιερώσει ένα νομικό καθεστώς προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
2. να εξασφαλίσει, μέσα σ' αυτό το νομικό πλαίσιο και ανάλογα με τα ιδιαίτερα για κάθε Κράτος ή περιφέρεια μέτρα, την προστασία των μνημείων, των αρχιτεκτονικών συνόλων και των τόπων.

Άρθρο 4

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται:

1. να θέσει σε εφαρμογή, με βάση τη νομική προστασία των σχετικών ακινήτων, κατάλληλες διαδικασίες ελέγχου και αδειών*
2. να φροντίσει ώστε τα προστατευόμενα ακίνητα να μην αλλοιωθούν, ερειπωθούν ή κατεδαφιστούν. Γι' αυτόν το σκοπό, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται, εάν δεν το έχει ήδη κάνει, να εισαγάγει στη νομοθεσία του διατάξεις, που να προβλέπουν:
 - α. την υποβολή προς τις αρμόδιες αρχές των σχεδίων κατεδάφισης ή μετατροπής μνημείων, που ήδη προστατεύονται, ή μνημείων για τα οποία έχει κινηθεί η διαδικασία προστασίας, όπως και κάθε σχεδίου που θίγει το περιβάλλον τους
 - β. την υποβολή στις αρμόδιες αρχές των μελετών που θίγουν το σύνολο ή τμήμα ενός αρχιτεκτονικού συνόλου ή ενός τόπου και οι οποίες αφορούν εργασίες:
 - κατεδάφισης κτιρίων*
 - ανέγερσης νέων κτιρίων*
 - σημαντικών μελετών, οι οποίες θα αλλοίωναν το χαρακτήρα του αρχιτεκτονικού συνόλου ή του τόπου
 - γ. τη δυνατότητα που παρέχεται στις δημόσιες υπηρεσίες να ζητούν από τον ιδιοκτήτη ενός προ-

στατευόμενου ακινήτου να πραγματοποιεί εργασίες ή να τον υποκαθιστούν σε περίπτωση που υπάρχει αδυναμία εκ μέρους του

- δ. τη δυνατότητα απαλλοτριώσεως ενός προστατευόμενου ακινήτου.

Άρθρο 5

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να αποκλείσει τη με-

τακίνηση του συνόλου ή τμήματος ενός προστατευόμενου μνημείου, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία η υλική προστασία του μνημείου θα το απαιτούσε επιτακτικά. Στην περίπτωση αυτή, η αρμόδια υπηρεσία θα πρέπει να πάρει τις απαραίτητες προφυλάξεις για την αποσυναρμολόγηση, τη μεταφορά και την επανασυναρμολόγησή του σε κατάλληλο χώρο.

Οία Σαντορίνης. Η αρχιτεκτονική κληρονομιά είναι μια ανεκτίμητη μαρτυρία του παρελθόντος.

Οία Σαντορίνης. Χαρακτηριστικό κτίριο στην περιοχή του Γουλά μετά την αναστήλωσή του στα πλαίσια του Ε.Ο.Τ. (Αρχιτ. Β. Μπυζιζέκη-Διδώνη 1977).

Μεστά Χίου. Η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς απαιτεί την εκπαίδευση και την πληροφόρηση της κοινής γνώμης.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Άρθρο 6

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται:

1. να προβλέψει, σε σχέση με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρμοδιότητες και στα πλαίσια των διαθέσιμων πιστώσεων, μια οικονομική υποστήριξη των δημόσιων υπηρεσιών για τις εργασίες συντήρησης και αναστήλωσης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, που βρίσκεται στην περιοχή του

2. να καταφύγει, εν ανάγκη, σε φορολογικά μέτρα ευνοϊκά για τη διατήρηση αυτής της κληρονομιάς

3. να ενθαρρύνει την ιδιωτική πρωτοβουλία για τη συντήρηση και αναστήλωση αυτής της κληρονομιάς.

Άρθρο 7

Στο χώρο ο οποίος περιβάλλει τα μνημεία, στο εσωτερικό των αρχιτεκτονικών συνόλων και των τόπων, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να λάβει μέτρα, που θα αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Άρθρο 8

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται προκειμένου να περιορίσει τις συνθήκες φυσικής φθοράς της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς:

1. να υποστηρίξει την επιστημονική έρευνα με σκοπό να προσδιορίσει και να αναλύσει τα βλαβερά αποτελέσματα της μόλυνσης και να καθορίσει τα μέτρα, που θα μειώσουν ή θα απαλείψουν αυτές τις αιτίες αποτελεσμάτων - γεγονότων

2. να λάβει υπόψη τα ειδικά προβλήματα της διατήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στα πλαίσια της πολιτικής κατά της μόλυνσης.

ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Άρθρο 9

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται, στα πλαίσια των δικών του εξουσιών, να εξασφαλίσει τη λήψη κατάλληλων και επαρκών μέτρων από τις αρμόδιες αρχές, ώστε να αντιμετωπισθούν οι παραβάσεις της νομοθεσίας περί προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Αυτά τα μέτρα μπορούν να επιβάλλουν, κατά περίπτωση, στους υπαίτιους την υποχρέωση κατεδάφισης ενός καινούργιου κτιρίου κτισμένου παράνομα ή την αποκατάσταση της αρχικής κατάστασης του προστατευόμενου ακινήτου.

Πάλιγχο Ηπείρου. Το παραδοσιακό κτίριο Ιωαννίδη, (1847) μετά την αποκατάσταση και την διαμόρφωσή του σε ξενώνα από τον Ε.Ο.Τ. (Αρχιτ. Δημ. Καβδαδίας 1984 - φ. Ε.Ο.Τ.).

Βυζίτσα Πηλίου. Ο καλός οντάς στο αρχοντικό Κόντου (1796), μετά την αναστήλωσή του στα πλαίσια του Ε.Ο.Τ. Έγινε προσπάθεια ανάδειξης της εσωτερικής του δομής και των ιστορικών του στοιχείων. (Αρχιτ. Κ. Παρασκευάς 1983 - φ. Ε.Ο.Τ.).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Άρθρο 10

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να υιοθετήσει πολιτική ολοκληρωμένης προστασίας, η οποία:

1. θα τοποθετεί την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μεταξύ των ουσιαστικών στόχων του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και θα εξασφαλίζει ότι η επιταγή αυτή θα ληφθεί υπόψη στα διάφορα στάδια της εκπόνησης ρυθμιστικών σχεδίων και στις διαδικασίες έγκρισης εργασιών

2. θα προωθεί προγράμματα αναστήλωσης και συντήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

3. θα καθιστά τη συντήρηση, την αναβίωση και την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, σημαντικότατο στοιχείο της πολιτιστικής, περιβαλλοντολογικής και χωροταξικής πολιτικής

4. θα ευνοεί, όταν υπάρχει δυνατότητα, και στα πλαίσια των διαδικασιών του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, τη συντήρηση και τη χρησιμοποίηση των

κτιρίων εκείνων των οποίων η σπουδαιότητα δεν δικαιολογεί την προστασία, που παρέχεται από το Άρθρο 3 παρ. 1 της παρούσας Σύμβασης, αλλά τα οποία αποτελούν αξιόλογο συμπληρωματικό μέρος για το αστικό ή το αγροτικό περιβάλλον ή για την ποιότητα ζωής

5. θα ενθαρρύνει την εφαρμογή και την ανάπτυξη των παραδοσιακών τεχνικών και υλικών, απαραίτητες για το μέλλον της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άρθρο 11

Με σεβασμό του αρχιτεκτονικού και ιστορικού χαρακτήρα της πολιτιστικής κληρονομιάς, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να ενθαρρύνει:

- τη χρήση των προστατευόμενων ακινήτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής

- την προσαρμογή, όταν είναι δυνατό, παλιών κτιρίων για νέες χρήσεις.

Άρθρο 12

Αναγνωρίζοντας τη σημασία διευκόλυνσης της επίσκεψης των

προστατευόμενων ακινήτων από το κοινό, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να φροντίσει ώστε οι συνέπειες αυτού του ανοίγματος στο κοινό, κυρίως οι διαρρυθμίσεις, που εξασφαλίζουν την προσέλευση, να μην προσβάλλουν τον αρχιτεκτονικό και ιστορικό χαρακτήρα αυτών των αγαθών και το περιβάλλον τους.

Άρθρο 13

Προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή της παραπάνω πολιτικής, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να αναπτύξει, μέσα στα πλαίσια της δικής του πολιτικής και διοικητικής οργάνωσης την αποτελεσματική συνεργασία, στα διάφορα επίπεδα, των υπηρεσιών εκείνων, που είναι αρμόδιες για τη συντήρηση, της πολιτιστικής δραστηριότητας, το περιβάλλον και τη χωροταξία.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Άρθρο 14

Προκειμένου να βοηθηθεί το έργο των δημόσιων αρχών σχετικά με την αναγνώριση, προστασία,

αναστήλωση, συντήρηση, διαχείριση και αναβίωση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται:

1. να καθιερώσει, στα διάφορα στάδια των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, μηχανισμούς πληροφόρησης, συμβουλής και συνεργασίας ανάμεσα στο Κράτος, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα πολιτιστικά ιδρύματα και σωματεία για το κοινό

2. να ενθαρρύνει την ανάπτυξη του θεσμού της κορηγίας και τη δημιουργία μη κερδοσκοπικών ενώσεων, που δρουν στον εν λόγω τομέα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Άρθρο 15

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται:

1. να ενημερώσει την κοινή γνώμη για την αξία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως στοιχείου πολιτιστικής ταυτότητας, αλλά και ως πηγή εμπνεύσεως και δημιουργικότητας, για τις σύγχρονες και μελλοντικές γενιές

Η Σπάρτη το 1940. Η διαφύλαξη των πόλεων και των ιστορικών συνοικιών για να είναι αποτελεσματική οφείλει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας περιφερειακής πολιτικής.

Η Σπάρτη το 1890.

2. να προωθήσει, γι' αυτόν τον σκοπό, πολιτική πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης με τη βοήθεια κυρίως των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας και διαφήμισης, σκοπεύοντας ιδιαίτερα:

α. στην αφύπνιση ή στην αύξηση της ευαισθησίας του κοινού, από τη σχολική ηλικία στα θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ποιότητα δομημένου περιβάλλοντος και της αρχιτεκτονικής έκφρασης.

β. στο να καταστήσει εμφανή την ενότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς και τους δεσμούς, που υπάρχουν ανάμεσα στην αρχιτεκτονική, τις τέχνες, τις λαϊκές παραδόσεις και τους τρόπους ζωής, είτε αυτά είναι σε επίπεδο ευρωπαϊκό, είτε σε εθνικό ή περιφερειακό.

Άρθρο 16

Κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να προωθήσει τη δημιουργία διαφόρων επαγγελματικών κλάδων και τεχνιών, που θα επεμβαίνουν στη συντήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

Άρθρο 17

Οι συμβαλλόμενοι υποχρεώνονται να ανταλλάξουν πληροφορίες σχετικά με την πολιτική, που εφαρμόζουν για τη συντήρηση, και η οποία θα αφορά:

1. στις μεθόδους που υιοθετούνται για την καταγραφή, προστασία και συντήρηση των ακινήτων, λαμβάνοντας υπόψη την ιστορική εξέλιξη και την προοδευτική διεύρυνση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

2. στα μέσα με τα οποία η επιτακτική ανάγκη προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μπορεί, όσο το δυνατόν καλύτερα, να εναρμονισθεί με τις σύγχρονες

ανάγκες της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής

3. στις δυνατότητες, που προσφέρονται από τη νέα τεχνολογία και που αφορούν, συγχρόνως, στην αναγνώριση και καταγραφή, στην αντιμετώπιση της φθοράς των υλικών, στην επιστημονική έρευνα, στις εργασίες αναστήλωσης και στους τρόπους διαχείρισης και αναβίωσης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς*

4. στα μέσα προαγωγής της αρχιτεκτονικής δημιουργίας, η οποία επιβεβαιώνει τη συμβολή της εποχής μας στην πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης.

Άρθρο 18

Οι συμβαλλόμενοι υποχρεώνονται, να παρέχουν, κάθε φορά που είναι αναγκαίο, αμοιβαία τεχνική βοήθεια, μεταφραζόμενη σε ανταλλαγή εμπειριών και εμπειρογνομόνων στον τομέα της διατήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Άρθρο 19

Οι συμβαλλόμενοι υποχρεώνονται μέσα στα πλαίσια των σχετικών εθνικών νομοθεσιών ή των διεθνών συμφωνιών, τις οποίες έχουν συνάψει, να ενθαρρύνουν τις ευρωπαϊκές ανταλλαγές ειδικών σε θέματα προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της μετεκπαίδευσης.

Άρθρο 20

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, μια Επιτροπή εμπειρογνομόνων, που συστάθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης δυνάμει του άρθρου 17 του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει επιφορτισθεί με την παρακολούθηση της πορείας της Σύμβασης και ειδικότερα:

1. να υποβάλλει κατά διαστήματα στη Σύνοδο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης

αναφορά, πάνω στη κατάσταση της πολιτικής προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από τα Κράτη, που συμμετέχουν στη Σύμβαση, πάνω στην εφαρμογή των αρχών που περιέχονται σ' αυτήν και πάνω στις δικές της δραστηριότητες

2. να προτείνει στη Σύνοδο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης μέτρα για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης, όπως μέτρα τα οποία θεωρούνται ότι εμπεριέχουν διακρατικές δραστηριότητες, αναθεώρηση ή βελτίωση της Σύμβασης και ενημέρωση του κοινού για τους στόχους της Σύμβασης.

3. να υποβάλλει υποδείξεις στη Σύνοδο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, σχετικά με την πρόσκληση Κρατών μη μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης να προσχωρήσουν σ' αυτήν τη Σύμβαση.

Άρθρο 21

Οι διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν εμπερίζουν την εφαρμογή ειδικών διατάξεων, περισσότερο ευνοϊκών για την προστασία των ακινήτων, όπως αυτοί περιγράφονται στο Άρθρο 1, και οι οποίες περιέχονται στην:

- σύμβαση που αφορά στην προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της 16ης Νοεμβρίου 1972

- ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της 6ης Μαΐου 1969.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 22

1. Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή από τα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Θα υποβληθεί σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση. Οι πράξεις επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης θα κατατεθούν στη Γενική

Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2. Η παρούσα Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα, που ακολουθεί τη λήξη μιας τριμηνιαίας περιόδου από την ημερομηνία κατά την οποία τρία Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης θα έχουν εκφράσει τη συγκατάθεσή τους να συμπληθούν, σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

3. Θα τεθεί σε ισχύ, για κάθε Κράτος μέλος που θα εξέφραζε μεταγενέστερα τη συγκατάθεσή του να συμπληθεί, την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί τη λήξη μιας τριμηνιαίας περιόδου από την ημερομηνία κατάθεσης των πράξεων επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης.

Άρθρο 23

1. Αφού η παρούσα Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ, η Σύνοδος των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης θα μπορεί να προσκαλέσει κάθε Κράτος μη μέλος του Συμβουλίου, όπως και την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα να προσχωρήσει στην παρούσα Σύμβαση με απόφαση, που θα ληφθεί από την πλειοψηφία που προβλέπει το άρθρο 20α του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης, με την ομόφωνη ψήφωση των αντιπροσώπων των συμβεβλημένων Κρατών, οι οποίοι δικαιούνται να παρίστανται στη Σύνοδο.

2. Για κάθε Κράτος που θα προσχωρήσει ή για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα σε περίπτωση προσχώρησης, η Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί τη λήξη μιας τριμηνιαίας περιόδου από την ημερομηνία κατάθεσης της πράξης προσχώρησης στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 24

1. Κάθε Κράτος μπορεί, τη στιγμή της υπογραφής ή τη στιγμή της

κατάθεσης της πράξης επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης να υποδείξει την περιοχή ή τις περιοχές στις οποίες θα εφαρμοσθεί η παρούσα Σύμβαση.

2. Κάθε Κράτος μπορεί, οποιαδήποτε άλλη στιγμή στη συνέχεια, με μια δήλωση που θα απευθύνεται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, να επεκτείνει την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης σε οποιαδήποτε άλλη περιοχή υποδείξει στη δήλωση. Η Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ, ως προς αυτή την περιοχή, την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί τη λήξη μιας τριμηνιαίας περιόδου από την ημερομηνία αποδοχής της δήλωσης από το Γενικό Γραμματέα.

3. Κάθε δήλωση, που θα γίνει με βάση τις δύο προηγούμενες παραγράφους, θα μπορεί να αποσυρθεί, όσον αφορά στις περιοχές που υποδεικνύονται σ' αυτή, με κοινοποίηση απευθυνόμενη στο Γενικό Γραμματέα.

Η ανάκληση θα αρχίσει να ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα, που ακολουθεί τη λήξη μιας εξαμηνιαίας περιόδου από την ημερομηνία παραλαβής της κοινοποίησης από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 25

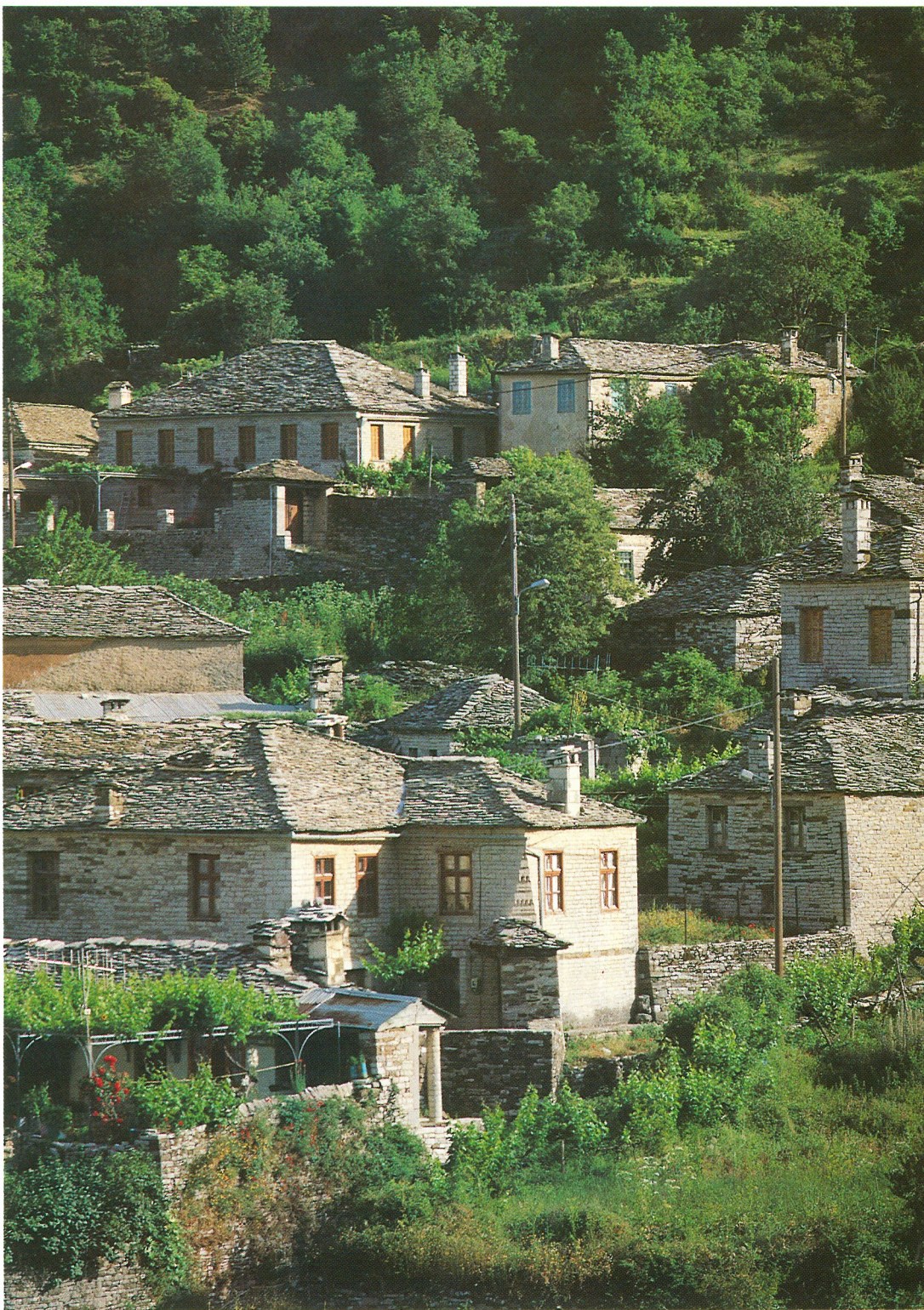
1. Κάθε Κράτος μπορεί, κατά τη στιγμή της υπογραφής ή τη στιγμή κατάθεσης της πράξης επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, να δηλώσει ότι επιφυλάσσεται του δικαιώματος να μη συμμορφωθεί με το σύνολο ή μέρος των διατάξεων του Άρθρου 4, παρ. γ και δ. Καμία άλλη επιφύλαξη δεν γίνεται δεκτή.

2. Κάθε συμβαλλόμενο Κράτος, που έχει διατυπώσει μια επιφύλαξη βάσει της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να την αποσύρει στο σύνολό της ή εν μέρει απευθύνοντας κοινοποίηση στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η ανάκληση θα αρχίσει να ισχύει την ημέρα παραλαβής της κοινοποίησης από το Γενικό Γραμματέα.

3. Το συμβαλλόμενο μέλος που έχει διατυπώσει την επιφύλαξη, βάσει της διάταξης της 1ης παραγράφου αυτού του άρθρου, δεν μπορεί να επικαλεσθεί την εφαρμογή αυτής της διάταξης από ένα άλλο μέρος. Εντούτοις, εάν η επιφύλαξη είναι μερική ή υπό όρους, μπορεί να απαιτήσει την εφαρμογή αυτής της διάταξης στο μέτρο, που αυτό το ίδιο την έχει αποδεχτεί.

Άρθρο 26

1. Κάθε συμβαλλόμενος μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να καταγγεί-

Πάμπιγκο Ηπείρου. Για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση του κοινού από τη σχολική ηλικία.

λει την παρούσα Σύμβαση με κοινοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2. Η καταγγελία θ' αρχίσει να ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί τη λήξη μιας περιόδου έξι μηνών από την ημερομηνία παραλαβής της κοινοποίησης από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 27

Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης θα κοινοποιήσει στα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, σε όλα τα κράτη, που έχουν προσχωρήσει στην παρούσα Σύμβαση και στην

Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα εάν έχει προσχωρήσει:

- α. όλες τις υπογραφές
- β. την κατάθεση όλων των πράξεων επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης
- γ. όλες τις ημερομηνίες κατά τις οποίες τέθηκε σε ισχύ, η παρούσα Σύμβαση, σύμφωνα με τα άρθρα της 22, 23 και 24
- δ. κάθε άλλη πράξη, κοινοποίηση ή πληροφορία σχετική με την παρούσα Σύμβαση.

Έχοντας αποδεχτεί τα παραπάνω οι υπογράφωντες, πλήρως εξουσιοδοτημένοι γι' αυτόν τον σκοπό, υπέγραψαν την παρούσα

Σύμβαση.

Έγινε στη Γρανάδα, στις 3 Οκτωβρίου 1985, στα γαλλικά και στα αγγλικά. Και τα δύο κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά και περιλαμβάνονται σε ένα μόνο αντίγραφο, που θα κατατεθεί στο Αρχείο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης θα κοινοποιήσει επικυρωμένο ακριβές αντίγραφο σε κάθε Κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως και σε όλα τα Κράτη ή την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, που έχουν κληθεί να προσχωρήσουν στην παρούσα Σύμβαση.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΧΑΡΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (1987)

Η Αθήνα σήμερα. Η Ακρόπολη ασφυκτιά (μαζί με τους κατοίκους) στο πυκνοδομημένο περιβάλλον, έκφραση των οικονομικών και κοινωνικών αξιών της εποχής μας.

Το κείμενο αυτό υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ICOMOS στην Ουάσινγκτον το 1987. Η πρώτη του διατύπωση, έγινε το 1964, στη Δεύτερη Διεθνή Σύνοδο Αρχιτεκτόνων και τεχνικών ιστορικών μνημείων που διεξήχθη στη Βενετία υπό την αιγίδα της UNESCO. Στη συνέχεια συγκεντρώθηκαν τα πρώτα δοκίμια που έγιναν το 1978 και 1980, οι εργασίες της Διεθνούς Επιτροπής των Ιστορικών Πόλεων που εδρεύει στο Έγκερ, οι απόψεις των Εθνικών Επιτροπών των χωρών μελών του ICOMOS και μετά από επεξεργασία ειδικών συντάχθηκε συνοπτικά το κείμενο που ακολουθεί και διατυπώθηκε στο Τολέδο. Το κείμενο είναι πιστό στους σκοπούς της Διακήρυξης της UNESCO στη Βαρσοβία - Ναιρόμπι το 1976, τόσο στη φιλοσοφική της άποψη όσο και στους πρακτικούς της στόχους.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Όλες οι πόλεις του κόσμου είτε αναπτύχθηκαν σταδιακά μέσα στο χρόνο, είτε δημιουργήθηκαν ύστερα από κάποιο σχεδιασμό αποτελούν υλική έκφραση της ποικιλίας των κοινωνιών, που σχηματίζονται για ιστορικούς λόγους και γι' αυτό αποτελούν γεγονότα ιστορικά.

Η Χάρτα αυτή αφορά ακριβέστερα στις πόλεις μεγάλες ή μικρές, στα ιστορικά κέντρα ή στις συνοικίες και στο περιβάλλον τους φυσικό ή δομημένο. Πέρα από την ιδιότητά τους ως ιστορικού ντοκουμέντου, εκφράζουν τις ίδιες τις αξίες των παραδοσιακών ασικών πολιτισμών. Πολλές από τις περιοχές αυτές απειλούνται από υποβάθμιση, αποδιάρθρωση ακόμα και καταστροφή, εξαιτίας της αστικής ανάπτυξης που ακολουθεί την εκβιομηχάνιση στις

κοινωνίες όλου του κόσμου. Μπροστά σ' αυτήν την συχνά δραματική κατάσταση που προκαλεί μη αναστρέψιμες απώλειες πολιτιστικές, κοινωνικές και ακόμα οικονομικές, το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS) θεώρησε ότι είναι ανάγκη να συντάξει μια "Διεθνή Χάρτα για την προστασία των ιστορικών πόλεων".

Το νέο αυτό κείμενο συμπληρώνει την "Διεθνή Χάρτα για την Συντήρηση και την Αποκατάσταση των Μνημείων και των Τοποθεσιών" (Βενετία, 1964), καθορίζοντας τις αρχές και τους στόχους, τις μεθόδους και τα μέσα της κατάλληλης δράσης για την διαφύλαξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών των ιστορικών πόλεων, προσπαθεί επίσης να βοηθήσει την εναρμόνιση της ατομικής με την κοινωνική ζωή και να διασώσει το σύνολο των πολιτιστικών

αγαθών, που όσο ταπεινά και αν είναι, αποτελούν τις μνήμες της ανθρωπότητας.

Όπως στο κείμενο αρχών της UNESCO "Σύσταση σχετικά με τη διαφύλαξη των ιστορικών ή παραδοσιακών συνόλων και του ρόλου τους στη σύγχρονη ζωή" (Βαρσοβία, Ναιρόμπι, 1976) καθώς και σε διάφορους άλλους διεθνείς φορείς με τη "προστασία των ιστορικών πόλεων" νοούνται εδώ τα αναγκαία μέτρα για την προστασία, τη διατήρηση και την αποκατάστασή τους, όπως επίσης για την ανάπτυξη και την αρμονική προσαρμογή τους στην σύγχρονη ζωή.

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η διαφύλαξη των πόλεων και των ιστορικών συνοικιών, για να είναι αποτελεσματική, οφείλει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας πολιτικής συνυφασμένης με

την οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπ' όψη στα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια όλων των επιπέδων.

Οι αξίες που πρέπει να διαφυλαχθούν είναι ο ιστορικός χαρακτήρας της πόλης και το σύνολο των υλικών και πνευματικών στοιχείων που εκφράζουν αυτόν τον χαρακτήρα. Ειδικότερα:

α) Η αστική μορφή, που καθορίζεται από τα οικοδομικά τετράγωνα και τους δρόμους

β) οι σχέσεις μεταξύ των κτιρίων και των υπαίθριων και πρασίνων χώρων.

γ) το σχήμα και η όψη των κτιρίων (εξωτερική και εσωτερική), όπως καθορίζονται από τη δομή, τον όγκο, το ρυθμό, την κλίμακα, τα υλικά, το χρώμα και τη διακόσμησή τους.

δ) οι σχέσεις της πόλης με το φυσικό και το δημιουργημένο από τον άνθρωπο περιβάλλον της.

ε) οι διάφορες λειτουργίες της πόλης που αποκτήθηκαν με το πέρασμα του χρόνου.

Κάθε προσβολή των αξιών αυτών θα έθετε σε κίνδυνο την αυθεντικότητα της ιστορικής πόλης.

Η συμμετοχή και ενεργοποίηση των κατοίκων όλης της πόλης είναι απαραίτητες για την επιτυχία του προγράμματος προστασίας. Πρέπει λοιπόν με κάθε τρόπο να επιδιώκονται και να ενθαρρύνονται με την ευαισθητοποίηση όλων των ηλικιών. Δεν πρέπει ποτέ να λησμονηθεί ότι η προστασία των ιστορικών πόλεων και συνοικιών αφορά πρωτίστως τους ίδιους τους κατοίκους τους.

Οι σωστικές επεμβάσεις σε μια συνοικία ή σε μια ιστορική πόλη πρέπει να γίνουν με σύνεση, μέθοδο και πειθαρχία. Πρέπει να αποφεύγεται κάθε δογματισμός, εφόσον κάθε ιδιαίτερη περίπτωση μπορεί να εμφανίσει ειδικά προβλήματα.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ

Ο σχεδιασμός της προστασίας των ιστορικών πόλεων και των συνοικιών πρέπει να προηγείται των διεπιστημονικών μελετών. Το σχέδιο προστασίας πρέπει να περιλαμβάνει μια ανάλυση των δεδομένων, ιδίως των αρχαιολογικών, των ιστορικών, των αρχιτεκτονικών, των τεχνικών, των κοινωνιολογικών και των οικονομικών και πρέπει να καθορίζει τις κύριες κατευθύνσεις και την ουσία των μορφών δράσης που πρέπει να αναληφθούν σε νομικό και διοικητικό επίπεδο, αλλά και για τη χρηματοδότηση. Το σχέδιο προστασίας πρέπει να επιδιώκει τον καθορισμό μιας αρμονικής σχέσης των ιστορικών συνοικιών

Σπάρτη. Το Δημαρχείο.

Η Σπάρτη σήμερα. Οι αξίες που πρέπει να διαφυλαχθούν είναι ο ιστορικός χαρακτήρας της πόλης και το σύνολο των υλικών και πνευματικών στοιχείων που εκφράζουν αυτόν τον χαρακτήρα.

Σπάρτη. Η Κουμαντάρειος Πινακοθήκη.

Τα ερείπια της Βασιλικής που ίδρυσε ο Όσιος Νίκων στα τέλη του 10 ου αιώνα. Μία ακόμη αρχιτεκτονική κληρονομιά της Σπάρτης

Τα καταλοιπα Ρωμαϊκου Θεατρου, κτισμενου πανω σε παλιότερο θεατρο. Είναι το δεύτερο σε μέγεθος, μετά εκείνο της Επιδαυρου

Βυζίτσα Πηλίου. Για τον ακριβή προσδιορισμό των μνημείων, των αρχιτεκτονικών συνόλων και των τόπων που πρόκειται να προστατευθούν, τα κράτη οφείλουν να προχωρήσουν στην καταγραφή τους και στην καθιέρωση ενός νομικού καθεστώτος προστασίας.

με την πόλη στο σύνολό της. Το σχέδιο προστασίας πρέπει να καθορίζει τα κτίρια ή τις ομάδες κτιρίων ιδιαίτερης προστασίας, ποιά είναι υπό ορισμένες συνθήκες διατηρητέα και ποιά σε εξαιρετικές περιπτώσεις θα μπορούσαν να κατεδαφιστούν. Η κατάσταση των χώρων πριν από οποιαδήποτε επέμβαση πρέπει να τεκμηριώνεται απόλυτα. Το σχέδιο θα πρέπει να έχει την συναίνεση των κατοίκων.

Μέχρι την υιοθέτηση ενός σχεδίου προστασίας οι αναγκαίες ενέργειες για την προστασία, πρέπει να πραγματοποιούνται σε συμφωνία με τις αρχές και τις μεθόδους αυτής της Χάρτας, και της Χάρτας της Βενετίας.

Η συνεχής συντήρηση του δομημένου χώρου είναι απολύτως αναγκαία για την αποτελεσματική διατήρηση μιας ιστορικής πόλης ή συνοικίας.

Οι νέες λειτουργίες και τα δίκτυα υποδομής που απαιτούνται

από τη σύγχρονη ζωή, πρέπει να προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες των ιστορικών πόλεων.

Ένας από τους βασικούς στόχους της προστασίας πρέπει να είναι η βελτίωση των συνθηκών κατοίκησης.

Σε περίπτωση που θα ήταν αναγκαίο να πραγματοποιηθούν μετατροπές ακινήτων ή να κατασκευαστούν νέα, κάθε προσθήκη θα πρέπει να σέβεται την υφισταμένη οργάνωση του χώρου, ιδιαίτερα τον αστικό ιστό και την κλίμακα του, όπως το επιβάλλουν η ποιότητα και η αξία του συνόλου των υφισταμένων κατασκευών. Η εισαγωγή στοιχείων σύγχρονου χαρακτήρα, με την φροντίδα να μην βλάψουν την αρμονία του συνόλου, μπορεί να συμβάλει στον εμπλουτισμό του.

Η γνώση της ιστορίας μιας ιστορικής πόλης, ή μιας αστικής περιοχής θα πρέπει να διευρύνονται με τις αρχαιολογικές έρευνες, και την κατάλληλη πα-

ρουσίαση των ευρημάτων τους, που δεν θα πρέπει να βλάπτει την γενική οργάνωση του αστικού ιστού.

Η κυκλοφορία των οχημάτων μέσα σε μία ιστορική πόλη ή συνοικία πρέπει να είναι αυστηρά ρυθμισμένη. Οι περιοχές στάθμευσης πρέπει να διαμορφώνονται έτσι ώστε να μην καταστρέφουν την όψη τους, ή την όψη του περιβάλλοντός τους.

Τα μεγάλα οδικά δίκτυα, που προβλέπονται μέσα στα χωροταξικά πλαίσια δεν πρέπει να εισδύουν στις ιστορικές πόλεις, αλλά απλώς να διευκολύνουν την κίνηση κατά την προσέγγιση των πόλεων αυτών και να επιτρέπουν μια εύκολη προοπείλαση σ' αυτές.

Οι ιστορικές πόλεις πρέπει να προστατεύονται από τις φυσικές καταστροφές και οχλήσεις, όπως είναι η ρύπανση και οι κραδαμοί, ώστε να διαφυλάσσεται η πολιτιστική κληρονομιά, αλλά και

να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η άνεση των κατοίκων τους. Τα μέσα που τίθενται σε εφαρμογή με σκοπό να προλάβουν ή να αποκαταστήσουν τις συνέπειες όλων των θεομηνιών πρέπει να προσαρμόζονται στον ειδικό χαρακτήρα των προστατευόμενων αγαθών.

Ήδη από την σχολική ηλικία πρέπει να εφαρμόζεται, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συμμετοχή και η δραστηριότητα των κατοίκων ένα πρόγραμμα γενικής πληροφόρησης. Η δράση των οργανώσεων προστασίας πρέπει να υποστηρίζεται και πρέπει να λαμβάνονται μέτρα χρηματοδότησης τέτοιας φύσης ώστε να διευκολύνεται η συντήρηση και η αποκατάσταση.

Η προστασία απαιτεί να οργανωθεί μια ειδική κατάρτιση (εκπαίδευση), που να απευθύνεται σε όλα τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με την συντήρηση.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ICOMOS ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ (ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ 1993)

Σπάρτη. Γενική άποψη. Σήμερα είναι αποδεκτό ότι η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς συνιστά ένα αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης.

Το κείμενο αυτό συντάχθηκε από ειδική επιτροπή του ICOMOS και έγινε αποδεκτό στο διεθνές συνέδριο του ICOMOS στη Σρι Λάνκα το 1993.

Η Γενική Συνέλευση του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS), που συνήλθε στο Κολόμπο (Σρι Λάνκα) κατά την διάρκεια της δεκάτης συνόδου, από την 30η Ιουλίου έως την 7η Αυγούστου 1993.

Θεωρώντας, την (έκταση) ευρύτητα της έννοιας της κληρονομιάς, που καλύπτεται κάτω από

την έκφραση μνημεία, σύνολα και τοποθεσίες.

Θεωρώντας, την μεγάλη ποικιλία των ενεργειών και επεμβάσεων που επιβάλλονται από την διατήρηση αυτής της κληρονομιάς και την ανάγκη να ενταχθούν σε μια κοινή επιστημονική περιοχή.

Εκτιμώντας ότι ένας μεγάλος αριθμός διαφορετικών επαγγελματιών οφείλουν να συνεργάζονται στο πλαίσιο της κοινής επιστημονικής περιοχής της προστασίας, γεγονός που απαιτεί μια εκπαίδευση και μια κατάλληλη

επαγγελματική κατάρτιση προκειμένου να εξασφαλιστεί μια καλή επικοινωνία και μια συντονισμένη δράση στις επεμβάσεις προστασίας.

Λαμβάνοντας υπ' όψη την Χάρτα της Βενετίας και τις πεποιθήσεις του ICOMOS που προκύπτουν από αυτήν και αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα να υπάρξει ένα ντοκουμέντο αναφοράς για τους οργανισμούς και τα ιδρύματα που ασχολούνται με την επαγγελματική κατάρτιση και συνεισφέρουν στην επεξεργασία, όσο και στον καθορισμό κανόνων

και κριτηρίων συμβατών με τις πολιτιστικές απαιτήσεις και τις ιδιαίτερες τεχνικές σε κάθε κοινότητα ή περιοχή.

Υιοθετεί τις ακόλουθες κατευθύνσεις, και συνιστά την διάδοσή τους για πληροφόρηση των σχετικών οργανισμών, ιδρυμάτων και αρχών.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

1. Σκοπός αυτού του ντοκουμέντου είναι να συνεισφέρει στον καθορισμό των κανόνων και των

κατευθύνσεων για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα της προστασίας των μνημείων, των συνόλων και των τοποθεσιών, που έχουν καθοριστεί ως πολιτιστική κληρονομιά από την Σύμβαση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς του 1972. Αυτή η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει, τόσο τα ιστορικά κτίρια, τις πόλεις και τις ιστορικές τοποθεσίες όσο και τις αρχαιολογικές τοποθεσίες, τα ιστορικά και πολιτιστικά τοπία και τα αντικείμενα που βρίσκονται εκεί. Το ζήτημα της προστασίας τους τίθεται σήμερα και θα εξακολουθήσει να τίθεται στο μέλλον με κρίσιμο τρόπο.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

2. Σήμερα είναι γενικά αποδεκτό ότι η προστασία της κληρονομιάς συνιστά ένα αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης. Κάθε στρατηγική διαχείρισης που μπορεί να υποστηριχθεί από μια αλλαγή, η οποία επιδιώκει να σέβεται την πολιτιστική κληρονομιά, επιβάλλει να λαμβάνεται υπ' όψη η προστασία μεταξύ των σύγχρονων οικονομικών και κοινωνικών σκοπών, ιδιαίτερα στον τουρισμό.

3. Ο σκοπός της προστασίας είναι να εμπνέει την ζωή της πολιτιστικής κληρονομιάς και κατά το δυνατόν να προβάλλει τα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά μηνύματα, που περιέχει, χωρίς να μεταβάλλει την αυθεντικότητα και την σημασία. Η προστασία είναι μια δραστηριότητα πολιτιστική, καλλιτεχνική, τεχνική και χειροτεχνική βασισμένη πάνω σε ανθρωπιστικές και επιστημονικές μελέτες, όσο και σε μία συστηματική έρευνα. Η προστασία οφείλει λοιπόν να λαμβάνει υπ' όψη το πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εγγράφεται.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

4. Είναι αναγκαίο να υπάρχει μια σφαιρική προσέγγιση της κληρονομιάς μας στη βάση ενός πλουραλισμού και μιας πολιτιστικής ποικιλίας, που πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη από τους επαγγελματίες, τους τεχνίτες και όσους αποφασίζουν. Η διατήρηση επιτάσσει μια ικανότητα παρατήρησης, ανάλυσης και σύνθεσης. Ο επαγγελματίας της προστασίας θα έπρεπε να έχει μια προσέγγιση ευέλικτη και πραγματιστική βασισμένη πάνω σε μια πολιτιστική συνείδηση, που θάπρεπε να

Σπάρτη. Οικία Λιναρδάκη.

Σπάρτη, το Πρωτοδικείο. Κτίστηκε το 1837 και ήταν ένα από τα πρώτα δημόσια κτίρια της Ελλάδας, με χρήση Διοικητηρίου.

Μονεμβασιά. Ένας από τους πιο αξιόλογους παραδοσιακούς οικισμούς. Κρατικοί φορείς και ιδιώτες έχουν συμβάλει στη διατήρησή του.

Μηλιές Πηλίου. Το αρχοντικό Ευαγγελινάκη, κτισμένο στα τέλη του 18ου αιώνα, μετά τις εργασίες αποκατάστασης που έγιναν σύμφωνα με παλιές φωτογραφίες, ώστε να παραμείνει αναλλοίωτη η αξιόλογη αρχιτεκτονική μορφή του. Η διαμόρφωσή του σε ξενώνα έγινε στα πλαίσια του προγράμματος του Ε.Ο.Τ. (Αρχιτ. Κ. Παρασκευάς 1988 - φ. Ε.Ο.Τ.).

αν ακλάται στην πρακτική του εργασία, στην επαγγελματική του κατάρτιση, στην εκπαίδευσή του με μια υγιή κρίση και μια αίσθηση του μέτρου συνδεδεμένη με την κατανόηση των αναγκών της κοινότητας. Επί πλέον, ο διεπιστημονικός χαρακτήρας αυτής της δραστηριότητας απαιτεί πολυάριθμες επαγγελματικές και τεχνικές ειδικότητες.

5. Οι επεμβάσεις κατά την προστασία θα έπρεπε να επαφίενται μόνο σε πρόσωπα που είναι αρμόδια να εξασκούν αυτές τις ειδικές δραστηριότητες. Η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση στην προστασία θα έπρεπε να διαμορφώνουν μια κατηγορία επαγγελματιών ικανών:

α) να διαβάσουν ένα μνημείο, ένα σύνολο, ή μία τοποθεσία και να αναγνωρίσουν τόσο την συμβολική, πολιτιστική του σημασία όσο και τη λειτουργία του.

β) να κατανοήσουν την ιστορία και την τεχνολογία των μνημείων των συνόλων ή των τοποθεσιών, προκειμένου να καθορίσουν την ταυτότητά τους, να ερμηνεύουν τα αποτελέσματα μιας τέτοιας έρευνας και να βρίσκουν τα κατάλληλα μέσα για να τα προστατεύσουν.

γ) να κατανοήσουν το πλαίσιο και το περιβάλλον ενός μνημείου, ενός συνόλου ή μιας τοποθεσίας και κυρίως την σχέση του με τα άλλα κτίρια, κήπους ή τοπία,

δ) να ερευνήσουν και αναλύσουν όλες τις διαθέσιμες πηγές πληροφοριών όσον αφορά στο μελετώμενο μνημείο, σύνολο ή τοποθεσία,

ε) να κατανοήσουν και να αναλύσουν την συμπεριφορά των μνημείων, συνόλων και τοποθεσιών ως συνθέτων συστημάτων,

στ) να μάθουν να πραγματοποιούν μία διάγνωση πάνω στις ενδογενείς και εξωγενείς αιτίες της φθοράς προκειμένου να εφαρμόσουν τις κατάλληλες ενέργειες προστασίας,

ζ) να πραγματοποιήσουν αυτοψία σε ένα μνημείο, ένα σύνολο, ή μία τοποθεσία, να συντάξουν αναφορές προοπλάσιμες από μη ειδικούς, εικονογραφημένες με διάφορα μέσα όπως τα σκίτσα, οι όψεις, οι αποτυπώσεις και οι φωτογραφίες,

η) να γνωρίζουν, να κατανοούν και να εφαρμόζουν τις συμβάσεις και τις συστάσεις της Ουνέσκο, των Χαρτών, των κανόνων και των κατευθύνσεων που έχουν υιοθετηθεί από το ICOMOS ή άλλους οργανισμούς,

θ) να εκφράσουν ισορροπημένες κρίσεις θεμελιωμένες σε αναγνωρισμένες ηθικές αρχές και να δεσμεύονται να διατηρήσουν σε καλή κατάσταση για μεγάλη διάρ-

Σπάρτη. Γενική άποψη. Στο βάθος οι στέγες από τα νεοκλασσικά κτίρια της περιοχής.

Ελευσίνα. Τελεστήριο. Ο μοναδικός ναός της Δήμητρας στο χώρο του Ελευσινιακού Ιερού και τόπος εκτέλεσης των μυστηρίων, δίπλα στη σημερινή διαμορφωμένη πραγματικότητα. Για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς πρέπει να εξασφαλίζεται η ιστορική συνέχεια του περιβάλλοντος που είναι απαραίτητο στοιχείο ώστε τα άτομα να αισθάνονται ασφαλή παρά τις απότομες κοινωνικές αλλαγές.

Παρθενώνας. Από τη ζωοφόρο.

Βάθεια Μάνης. Η γειτονιά των αναστηλωμένων κτιρίων από τον Ε.Ο.Τ. Ήδη λειτουργούν σαν ξενώνες δίνοντας ζωή στον οικισμό που αργοπέθαινε. (φ. Ε.Ο.Τ.).

κεια την κληρονομιά,
 ια) να μπορούν να αναγνωρίζουν σε ποιά στιγμή είναι αναγκαίο να ζητήσουν συμβουλές και να καθορίσουν την εργασία που πρέπει να γίνει από τους διάφορους ειδικούς, για παράδειγμα στην περίπτωση των τοιχογραφιών, των γλυπτών και των αντικειμένων με ιστορική και καλλιτεχνική αξία και στην περίπτωση των μελετών και υλικών και των συστημάτων,
 κ) να γνωματεύουν πάνω στις στρατηγικές συντήρησης, τις πολιτικές διαχείρισης και στο πλαίσιο επέμβασης για την προστασία και την διαφύλαξη των τοποθεσιών και των μνημείων, του περιεχομένου και του περιβάλλοντός τους,
 λ) να συντάξουν μια τεκμηρίωση πάνω στις εκτελεσθείσες εργασίες και να την καταστήσουν προσπελάσιμη,
 μ) να εργαστούν σε διεπιστημονικές ομάδες και να εφαρμόσουν αναγνωρισμένες μεθόδους,
 ν) να συνεργαστούν με τους κατοίκους, τις αρμόδιες αρχές και τα πρόσωπα που ασκούν την διαχείριση προκειμένου να επιλυθούν οι συγκρούσεις και να διαμορφωθούν στρατηγικές προστασίας προσαρμοσμένες στις ανάγκες, δυνατότητες και τοπικούς πόρους.

ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

6. Είναι αναγκαίο να μεταδοθεί το πνεύμα, η μέθοδος και η γνώση της ύλης της προστασίας σε όσους επεμβαίνουν άμεσα ή έμμεσα στην πολιτιστική κληρονομιά.

7. Η πρακτική της προστασίας είναι διεπιστημονική. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ότι τα μαθήματα πρέπει επίσης να έχουν ένα χαρακτήρα διεπιστημονικό. Οι επαγγελματίες, δηλαδή οι επιστήμονες και οι ειδικευμένοι τεχνίτες που διαθέτουν ήδη μια επαγγελματική ειδικευση, στο άμεσο μέλλον θα έχουν ανάγκη μιας συμπληρωματικής κατάρτισης προκειμένου να γίνουν αληθινά ειδικοί της αναστήλωσης. Το ίδιο ισχύει και για όσους είναι υποχρεωμένοι λόγω αρμοδιότητας να επεμβαίνουν στο ιστορικό περιβάλλον.

8. Οι ειδικοί της προστασίας έχουν την υποχρέωση να ελέγχουν αν όλοι οι τεχνίτες και το προσωπικό, που εργάζονται πάνω σε ένα μνημείο, ένα σύνολο ή μια τοποθεσία σέβονται στην σημασία του.

9. Η επαγγελματική κατάρτιση πάνω στις μεθόδους επέμβασης και επισκευής των βλαβών στα πολιτιστικά αγαθά σε περίπτωση

Σπάρτη. Το Αρχαιολογικό Μουσείο.

καταστροφής, όπως η ενίσχυση και η βελτίωση των μέσων πρόληψης των πυρκαγιών και άλλων μέτρων ασφάλειας, πρέπει να αποτελεί μέρος των προγραμμάτων των μαθημάτων προστασίας.

10. Τα παραδοσιακά επαγγέλματα συνιστούν μια πολιτιστική κληρονομιά μεγάλης αξίας. Οι τεχνίτες που έχουν ήδη ένα υψηλό επίπεδο επιδεξιότητας, θα έπρεπε να

είναι καταρτιζόμενοι στις εργασίες αναστήλωσης και να τύχουν μιας εκπαίδευσης που να αναφέρεται στις μεγάλες πολιτιστικές γραμμές κάθε εποχής, στην ιστορία του επαγγέλματός τους, στην θεωρία και στην πρακτική της προστασίας, η οποία βασίζεται σε μια τεκμηρίωση. Πολυάριθμες ιστορικές ειδικότητες θα έπρεπε να καταγραφούν και να αναβιώσουν.

Αρεόπολη Μάνης. Ο Πύργος Καπετανάκου μετά την αναστήλωσή του και τη διαμόρφωσή του σε ξενώνα, στα πλαίσια του προγράμματος του Ε.Ο.Τ. για την ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών. Ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να παίξει ένα πολύ θετικό ρόλο στη διαφύλαξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. (Αρχ. Τ. Μπαμπάσης 1979 - φ. Ε.Ο.Τ.).

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

11. Υπάρχουν ποικίλες μέθοδοι για να επιτευχθεί η εφαρμογή επιτυχούς διδασκαλίας και επαγγελματικής κατάρτισης στη προστασία. Οι μεταβλητές θα εξαρτώνται από τις παραδόσεις και τη νομοθεσία καθώς και από το διοικητικό και οικονομικό πλαίσιο κάθε πολιτιστικής γεωγραφικής περιοχής. Οι ανταλλαγές ιδεών και γνώμων τόσο μεταξύ των διάφορων οργανισμών μιας χώρας όσο και σε διεθνή επίπεδα, πάνω στις νέες προσεγγίσεις της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, θα έπρεπε να ενθαρρυνθούν. Η ύπαρξη ενός δικτύου συνεργασίας, διαμορφωμένου από άτομα και οργανισμούς είναι ουσιαστική για την επιτυχία αυτών των ανταλλαγών.

12. Η διδασκαλία και η ευαισθητοποίηση πάνω στην προστασία θα έπρεπε να εισαχθούν πρώτα στο σχολείο, να συνεχίζονται στο πανεπιστήμιο και πέρα από την σχολική και την πανεπιστημιακή διαδρομή. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα παίζουν ένα σημαντικό ρόλο καλλιεργώντας οπτικές και πολιτιστικές παραστάσεις, γεγονός που αυξάνει την ικανότητα γνώσης και κατανόησης των στοιχείων της κληρονομιάς μας και δίνουν την κατάρτιση, την οποία έχουν ανάγκη οι υποψήφιοι της ειδίκευσης. Η εκμάθηση των παραδοσιακών τεχνικών διαμέσου της πρακτικής εξάσκησης θα έπρεπε να ενθαρρύνεται.

13. Μαθήματα διαρκούς επαγγελματικής επιμόρφωσης μπορούν να συμπληρώνουν την βασική εκπαίδευση και την κατάρτιση των επαγγελματιών. Τα μαθήματα μερικής απασχόλησης, που εκτυλίσσονται σε μια μεγάλη χρονική περίοδο συνιστούν μια αποτελεσματική μέθοδο για μια διδασκαλία υψηλού επιπέδου. Είναι πολύ χρήσιμα, κυρίως στις πολύ μεγάλες πόλεις. Τα μαθήματα μικρής διάρκειας μπορούν επίσης να συμβάλλουν στην διεύρυνση των τρόπων σκέψης, αλλά δεν θα μπορούσαν να μεταδώσουν τις τεχνικές ή μια βαθειά κατανόηση της προστασίας. Μπορούν να βοηθήσουν στην εισαγωγή των εννοιών και των τεχνικών της προστασίας στην διαχείριση του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος και των αντικειμένων που βρίσκονται σ' αυτό.

14. Οι συμμετέχοντες σ' αυτά τα εξειδικευμένα μαθήματα θα πρέπει να διαθέτουν ένα υψηλό επίπεδο, να έχουν λάβει κατάλληλη

Κορυσχάδες Ευρυτανίας. Τα κτίσματα είναι τυπικά της περιοχής κτισμένα στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα. Εδώ τοποθετείται και η αρχαία πρωτεύουσα της Ευρυτανίας η Οιχαλία.

εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση και να διαθέτουν επαγγελματική πρακτική εμπειρία. Τα μαθήματα για ειδικούς θάπρεπε να είναι διεπιστημονικά με βασική ύλη για όλους τους συμμετέχοντες και ύλη κατευθύνσεων για να αναπτυχθούν οι ικανότητες και να συμπληρωθούν τα κενά στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, που έχει ληφθεί στο παρελθόν. Για να συμπληρωθεί η εκπαίδευση και η κατάρτιση του επαγγελματία της προστασίας, συνιστάται μια πρακτική εξάσκηση για να του δοθεί πρακτική εμπειρία.

15. Κάθε χώρα, ή κάθε περιοχή θα έπρεπε να ενθαρρύνεται να δημιουργήσει τουλάχιστον ένα ίδρυμα με ευρύ προορισμό, προοριζόμενο να παρέχει εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και εξειδικευμένα μαθήματα. Μπορεί να χρειαστούν αρκετές δε-

κατείες για να συγκροτηθεί ένα πλήρες κέντρο αναστήλωσης. Για τον λόγο αυτό τα βραχυπρόθεσμα μέτρα είναι απαραίτητα, κυρίως αυτά που συνίστανται στην ανάληψη πρωτοβουλιών ανάπτυξης προγραμμάτων εξ ολοκλήρου καινούργιων με αφετηρία υφιστάμενα προγράμματα. Οι ανταλλαγές διδασκόντων, εμπειρογνομόνων και σπουδαστών σε εθνικό περιφερειακό και διεθνές επίπεδο θα έπρεπε να ενθαρρύνονται. Η περιοδική αξιολόγηση των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης από τους επαγγελματίες της προστασίας είναι απόλυτως αναγκαία.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

16. Τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να τεθούν σε εφαρμογή αυτά τα εξειδικευμένα μαθήματα

μπορούν να αναλυθούν ως εξής:

α) έναν κατάλληλο αριθμό συμμετεχόντων επιθυμητού επιπέδου, της τάξης των 15 ως 25, που συνιστά την ιδεώδη κατάσταση,

β) συντονιστής πλήρους απασχόλησης, με επαρκή διοικητική υποστήριξη.

γ) διδάσκοντες με καλές θεωρητικές γνώσεις, πρακτική εμπειρία της συντήρησης και καλή παιδαγωγική,

δ) πλήρης εξοπλισμός, με μια αίθουσα διαλέξεων, οπτικοακουστικό υλικό, βίντεο κ.α, ιδιαίτερους χώρους εργασίας, καλλιτεχνικά και επιστημονικά εργαστήρια, αίθουσες συγκεντρώσεων και γραφεία για το προσωπικό,

ε) κέντρο τεκμηρίωσης και βιβλιοθήκη, η οποία να προσφέρει τα έργα αναφοράς, τις ευκολίες για μία συστηματική έρευνα και προσπέλαση στα δίκτυα πληροφορικής,

στ) έναν αριθμό μνημείων, συνόλων και τοποθεσιών που είναι προσπελάσιμα σε λογική απόσταση.

17. Η προστασία των πολιτιστικών αγαθών δεν μπορεί να πραγματοποιείται χωρίς μια τεκμηρίωση, που να επιτρέπει την κατανόηση των μνημείων, συνόλων και τοποθεσιών και το ιδιαίτερο πλαίσιο και τη σημασία τους. Κάθε χώρα θα όφειλε να διαθέτει ένα ίδρυμα (ινστιτούτο) ερευνών και αρχειοθέτησης για να καταγράφεται η πολιτιστική της κληρονομιά και όλες οι εργασίες προστασίας, που αναφέρονται σ' αυτήν την κληρονομιά. Τα μαθήματα θα έπρεπε να λειτουργούν σε συνεργασία με αυτά τα ιδρύματα.

18. Τα έξοδα εγγραφής ή φοίτησης όσων ασκούν αρμοδιότητες στον τομέα της προστασίας, μπορούν να απαιτήσουν ειδικές οικονομικές ρυθμίσεις.

Η ΧΑΡΤΑ ΤΟΥ ΙCOMOS ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ (ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ 1976)

Το κείμενο αυτό έγινε αποδεκτό κατά την διάρκεια του Διεθνούς Σεμιναρίου για το Σύγχρονο Τουρισμό και Ουμανισμό που έγινε στις Βρυξέλλες στις 8 και 9 Νοεμβρίου 1976, με τη συνεργασία του ICOMOS με άλλους παγκόσμιους και περιφερειακούς οργανισμούς.

Εισαγωγή:

1. Το ICOMOS έχει ως σκοπό την ενθάρρυνση της διαφύλαξης και την εξασφάλιση της διατήρησης και ανάδειξης των μνημείων και των τοποθεσιών, τα οποία αποτελούν προνομίονο τμήμα της ανθρώπινης κληρονομιάς.

Υπό αυτή την ιδιότητα, το ICOMOS έχει ευαισθητοποιηθεί και ανησυχεί σοβαρά λόγω των επιδράσεων - θετικών ή αρνητικών - που υφίσταται η κληρονομιά από την εξαιρετικά μεγάλη ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων παγκοσμίως.

2. Το ICOMOS έχει συνειδητοποιήσει ότι σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, η μεμονωμένη προσπάθεια οποιουδήποτε Οργανισμού, όση δύναμη και αν έχει στον τομέα του, δεν μπορεί να επηρεάσει θετικά τη ροή των γεγονότων. Για το λόγο αυτό το ICOMOS προσπάθησε να συνεργασθεί με μεγάλους παγκόσμιους και περιφερειακούς Οργανισμούς, οι οποίοι, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μοιράζονται τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες τους και είναι πρόθυμοι να συμβάλλουν στην ανάληψη μιας παγκόσμιας, συνεπούς και επίπονης προσπάθειας.

3. Οι εκπρόσωποι αυτών των Οργανισμών συναντήθηκαν στις Βρυξέλλες, Βέλγιο στις 8 και 9 Νοεμβρίου 1976 και κατά τη διάρκεια του Διεθνούς Σεμιναρίου για τον Σύγχρονο Τουρισμό και Ουμανισμό αποφάσισαν τα εξής:

Η ΧΑΡΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1. Βασική θέση

1. Ο τουρισμός, είναι ένα κοινωνικό, ανθρώπινο, οικονομικό, πολιτιστικό και "μη αναστρέψιμο" γεγονός.

Η επίδραση του τουρισμού στα μνημεία και στις τοποθεσίες είναι ιδιαίτερα σημαντική και αυξανόμενη εξαιτίας των γνωστών συνεπειών της ανάπτυξης των τουρι-

Οία Σαντορίνης. Ένα πολύ ενδιαφέρον δώροφο κτίσμα στη γειτονιά της Αγ. Αικατερίνης μετά την αναστήλωσή του στα πλαίσια του Ε.Ο.Τ. προκειμένου να διαμορφωθεί σε ξενώνα, με διατήρηση όλων των χαρακτηριστικών μορφολογικών του στοιχείων. (Αρχιτ. Β. Μποζινέκη-Διδώνη 1977 - φ. Ε.Ο.Τ.).

Βάθεια Μάνης. Ο Πύργος Εξαρχάκου, χαρακτηριστικό δείγμα των Πυργόσπιτων της περιοχής μετά τις εργασίες αναστήλωσης και διαμόρφωσης σε ξενώνα στα πλαίσια του Ε.Ο.Τ.) (Αρχιτ. Κ. Παπαντωνίου 1989 - φ. Ε.Ο.Τ.).

στικών δραστηριοτήτων.

2. Έχοντας υπόψη την προοπτική για τα επόμενα είκοσι πέντε έτη, όσον αφορά στα φαινόμενα, τα οποία πιθανόν θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην ανθρωπότητα, ο τουρισμός φαίνεται να είναι ένα από τα φαινόμενα που θα έχουν κατά πάσα πιθανότητα σημαντική επίδραση στο ανθρώπινο περιβάλλον γενικά και στα μνημεία και στις τοποθεσίες ιδιαίτερα. Αυτή η επίδραση πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά και να αποτελέσει αντικείμενο μιας οργανωμένης και αποτελεσματικής πολιτικής σε όλους τους τομείς προκειμένου να παραμείνει σε ανεκτά επίπεδα. Η παρούσα προσέγγιση που περιορίζεται στον πολιτιστικό τουρισμό αποτελεί, όπως πιστεύεται, ένα θετικό στοιχείο στην απαιτούμενη διεθνή λύση χωρίς να ισχυρίζεται βέβαια ότι εξαντλεί το θέμα από όλες τις πλευρές του.

3. Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, την ανακάλυψη των μνημείων και των τοποθεσιών. Η επίδραση του τουρισμού αυτού στην πολιτιστική κληρονομιά είναι πολύ θετική εφ' όσον συμβάλλει στη διατήρηση και στην προστασία της για την επίτευξη των σκοπών του. Επίσης ο πολιτιστικός τουρισμός δικαιολογεί τις προσπάθειες της ανθρωπότητας κοινωνικά για τη διατήρηση και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς εξαιτίας των κοινωνικο-πολιτιστικών και οικονομικών οφελειών που παρέχει σε όλους τους εμπλεκόμενους πληθυσμούς.

4. Οποιαδήποτε όμως και αν είναι τα κριτήρια και τα προκύπτοντα οφέλη, ο πολιτιστικός τουρισμός δεν μπορεί να θεωρείται ξεχωριστά από τις αρνητικές, αλλιώτικες ή καταστρεπτικές επιδράσεις που επιφέρει στο μνημειακό πλούτο η μαζική και μη ελεγχόμενη χρήση των μνημείων και των τοποθεσιών. Ο σεβασμός προς αυτά σημαίνει ότι πρέπει να διατηρούνται και να παραμένουν σε μια κατάσταση που θα τους επιτρέπει να παίξουν το ρόλο τους ως πόλων προσέλκυσης του τουριστικού ενδιαφέροντος και της πολιτιστικής εκπαίδευσης. Για τον ίδιο σκοπό επιβάλλεται επίσης ο καθορισμός και η εφαρμογή αποδεκτών κανόνων. Σε κάθε περίπτωση, έχοντας κατά νου το μέλλον, ο σεβασμός της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς πρέπει να τεθεί ως προτεραιότητα σε σχέση με άλλα θέματα ανεξάρτητα κατά πόσο μπορεί να δικαιολογείται από κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής σκο-

Φοινικιά Σαντορίνης. Χαρακτηριστική όψη υπόσκαφων σπιτιών. Ο σεβασμός προς τα μνημεία σημαίνει ότι πρέπει να διατηρούνται έτσι ώστε να μπορούν να είναι πόλοι έλξης του τουριστικού ενδιαφέροντος.

πιάς.

Αυτός ο σεβασμός δεν είναι δυνατόν να διασφαλίζεται αποκλειστικά μέσω πολιτικών που αναφέρονται στη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων και στην καθοδήγηση των κινήσεων των τουριστών και που βασίζονται στον περιορισμό της χρήσης και του χώρου, τα οποία δεν πρέπει να παραβλέπονται αμυδρώς.

Επί πλέον κάθε ένας πρέπει να καταδικάζει οποιαδήποτε τουριστική εγκατάσταση ή υπηρεσίες που αντιτίθενται στην κύρια θέση δηλαδή στον οφειλόμενο σεβασμό προς την πολιτιστική κληρονομιά.

2. Βάση για δράση

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω:

Οι Οργανισμοί που εκπροσωπούν τον τουρισμό από την μια πλευρά και την προστασία της φυσικής και μνημειακής κληρονομιάς από την άλλη, είναι βαθεία πεπεισμένοι ότι η προστασία και η ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς προς όφελος του συνόλου μπορεί να διασφαλισθεί με την ένταξη των πολιτιστικών αξιών στους κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, οι οποίοι αποτελούν τμήμα του σχεδιασμού των πόρων των κρατών,

περιφερειών και τοπικών κοινοτήτων.

Διαδηλώνουν το πολύ μεγάλο ενδιαφέρον τους για τα μέτρα που προτίθενται να πάρουν στη σφαίρα της δικής τους επιρροής όπως αυτά παρατίθενται στα παραρτήματα της παρούσας Διακήρυξης. Απευθύνουν έκκληση στη θέληση των κρατών να διασφαλίσουν γρήγορα και δυναμικά την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς που υιοθετήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1972 και τη Σύσταση του Ναϊρόμπι.

Προσδοκούν ότι ο Παγκόσμιος Τουριστικός Οργανισμός εκπληρώνοντας τους στόχους του και η UNESCO στα πλαίσια της παραπάνω Σύμβασης θα καταβάλλουν κάθε προσπάθεια σε συνεργασία με τους υπογράφοντες Οργανισμούς και όλους τους άλλους, που θα προσχωρήσουν μελλοντικά, για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή της πολιτικής που έχουν καθορίσει ως τη μόνη που μπορεί να προστατεύσει την ανθρωπότητα από την αύξηση της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης. Μια τέτοιου είδους ανάπτυξη θα είχε ως αποτέλεσμα την άρνηση

των στόχων του πολιτιστικού τουρισμού.

Εύχονται ότι τα κράτη μέσω των διοικητικών δομών, των οργανισμών, των τουριστικών πρακτόρων και των Ενώσεων των επισκεπτών "χρηστών" θα υιοθετήσουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν την πληροφόρηση και την εκπαίδευση των πολιτών που ταξιδεύουν για τουριστικούς σκοπούς εντός και εκτός από τη χώρα προέλευσής τους.

Συνειδητοποιώντας την έντονη ανάγκη για αλλαγή της συμπεριφοράς του κοινού σε σχέση με τα φαινόμενα που προκύπτουν από τη μαζική ανάπτυξη των τουριστικών αναγκών εκφράζουν την ευχή τα παιδιά και οι ενήλικες να εκπαιδεύονται από την σχολική ηλικία για να κατανοήσουν και να σεβαστούν τα μνημεία, τις τοποθεσίες και την πολιτιστική κληρονομιά, και όλα τα μέσα ενημέρωσης, γραπτά, προφορικά, οπτικά, να παρουσιάζουν με κάθε τρόπο στο κοινό όλες τις αρνητικές πτυχές του προβλήματος συμβάλλοντας έτσι αποτελεσματικά στην καθολική κατανόηση του όλου θέματος.

Ομόφωνα στα πλαίσια της ανουσίας τους για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία αποτελεί την κύρια βάση του διεθνούς τουρισμού, υπόσχονται ότι θα βοηθήσουν τον αγώνα σε όλα τα μέτωπα εναντίον της καταστροφής της κληρονομιάς από όλες τις γνωστές πηγές ρύπανσης απευθύνουν έκκληση στους αρχιτέκτονες και στους ειδικούς επιστήμονες, σε όλο τον κόσμο να χρησιμοποιούν τις περισσότερες προηγμένες τεχνολογικά μεθόδους για την προστασία των μνημείων.

Προτείνουν ότι οι ειδικοί στους οποίους θα ανατεθεί η σύλληψη και η εφαρμογή προγραμμάτων για την τουριστική χρήση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς θα πρέπει να εκπαιδεύονται κατάλληλα σχετικά με τις πολύπλευρες πτυχές του προβλήματος, και να συμμετέχουν από την αρχή στον προγραμματισμό και στην εκτέλεση σχεδίων που αφορούν στην επέκταση των τουριστικών εγκαταστάσεων.

Με σοβαρότητα επομένως διακηρύσσουν ότι η δράση τους έχει ως σκοπό το σεβασμό και την προστασία της αυθεντικότητας και της ποικιλίας των πολιτιστικών αξιών τόσο στις αναπτυσσόμενες περιοχές και χώρες όσο και στις βιομηχανικές χώρες, διότι το μέλλον της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι της ίδιας μορφής παντού εν όψει της αναμενόμενης τουριστικής ανάπτυξης.

Επιμέλεια Αφιερώματος:

Νίκος Αγριαντώνης
Σοφία Αυγερινού-Κολώνα
Βούλα Μποζινέκη-Διδώνη
Μεταφράσεις:

Χάρτα Βενετίας: Έφη Φερεντίνου. Αρχιτεκτονικά Θέματα 1975
Διακήρυξη του Άμστερνταμ. Αρχιτεκτονικά Θέματα 1976
Χάρτα Ιστορικών Πόλεων: Σοφία Αυγερινού-Κολώνα, Ελένη Μαΐστρου.

Στα πλαίσια του Συνεδρίου "Νέες πόλεις πάνω σε παλιές, το παράδειγμα της Άρτας": Έκδοση του ΕΜ. Τμ. ICOMOS, 1990
Κατευθυντήριες οδηγίες για την Παιδεία: Σοφία Αυγερινού-Κολώνα, Αθηνά Χριστοφίδου

Στα πλαίσια της ομάδας εργασίας Τ.Ε.Ε./ICOMOS, "για την επεξεργασία τροποποιήσεων, για την ελληνική νομοθεσία μνημείων", (Σύμβαση Γρανάδας) 1993.

Χάρτα του ICOMOS για τον πολιτιστικό τουρισμό: Ελένη Μεθοδίου.
Στα πλαίσια της ομάδας εργασίας Τ.Ε.Ε./ICOMOS με θέμα Τουρισμός και Μνημεία 1993.